

SOMOGYBÓL.

HUMOROS

ELBESZÉLÉSEK ÉS KARCZOLATOK

* 145

IRTA:

PICK BÉLA.

FISCHER FERENCZ KIADÁSA PÉCSETT.

AN. 8107.
8022063

MEGYEI KÖNYVTÁR
N. 113459
KAPOSVÁR

1969

Előszó.

Bevett szokás nálunk, hogy, ha egy író ember egyik-másik művét a könyvpiacra bocsátja, előszót is irat hozzá egy nálánál nagyobb emberrel. Minthogy pedig nagyobb embert nálamnál nem tudtam erre a célra megcsipni, ettől a bevett szokástól eltérőleg magam írom meg, mert kisebb emberrel sem akarom megíratni, meg aztán, úgy hiszem, már kisebb ember, mint én, nem is lehet — ebben a tekintetben.

E néhány sorban tehát arra kérem a tisztelt olvasót, hogy könyvem átolvasása után kimélettől legyen irántam, mint a milyen kimélettől akartam lenni én is annak megírásánál. Nem azért bocsátom ezt már előre, mert meg vagyok győződve róla, hogy könyvem szigorú bírálatot kíván, hanem igen is azért, mert nem vagyok hivatott író.

Jól hallom már előre, hogy erre azt fogja mondani a tisztelt olvasó:

— Aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul.

Én azonban úgy gondolkoztam, hogy, ha nem is tudok még, de minden áron akarok tudni arabusul. Erős akaratom, igyekezetem szülte azt, hogy ily nagy fába vágtam fejszémet, amely a fában is akadt és csakis a tisztelt olvasó tudja azt onnét kivenni, ha — mint fentebb is kértem — kimélettél lesz irántam és ez által ezen első munkám iránt is, melyet egy másik fog majd követni, de — először a fejszét szeretném szabadon látni.

A szerző.

Egy orvos életéből.

I.

Æ legszebb honorárium.

DR. VADNAY Jánosnak kitűnő ügyvédi irodája volt F—i városkában. Azonkívül volt egy igen szép és fess felesége, akivel boldogan éltek együtt.

Egyszer az asszonyka megbetegedett és férje, aki kimondhatatlanul szerette, orvosért küldött, hogy komolyabb bajnak elejét vegye.

Az orvos, dr. Berkes Sándor, ki akkor még fess és szép barna fiatalember volt, hozzá is látott, hogy a szép asszonykát minél előbb lábra állítsa. De nem ment ám az olyan könnyen, mert dr. Vadnay Jánosné, a szép asszony, nagyon beteg volt. A máskor oly élénk asszony egészen megváltozott. Nem is igen beszélt környezetével, csak az orvossal váltott néha-néha egy-két szót.

Mindamellet, hogy az asszonyka veszélyes beteg volt, szépségéből semmit sem veszített. Arczán nem is látszott a fájdalomnak még nyoma sem, pedig iszonyu kínok gyötörték. Egy almához volt hasonló, ami kívül egészséges és szép piros, de belül el van romolva.

Dr. Berkes Sándor, aki naponta többször meglátogatta a beteget, összeszedte minden tudományát, hogy a szép asszonyt megmentse az életnek és kétségbeesett férjének. De bizony hasztalan volt minden orvosi tudomány. Nem talált gyógyírt, ami a szép asszonyt szenvedéseitől megszabadította volna.

Az orvos már le is mondott minden reményről, hogy az asszonyka kigyógyuljon. Hanem volt mégis egy orvosság a veszélyes betegség ellen, amit nem a patikában készítenek és amit semmiféle orvos nem tud rendelni.

Ez a különös orvosság: a „szerelem“.

A fiatal és szép orvosba a betegség hosszú tartama alatt beleszeretett a szép beteg asszony, aki ezt egész sans-gene be is vallotta neki.

Az orvosnak is már régóta szemet szurt a szép asszony és most a legjobb alkalom volt, hogy ő is bevallja ezt pacienseének.

Az ügyvéd egész nap el volt foglalva az irodában és így nagy ritkán volt ideje, hogy neje hogyléte felől tudakozódjék, minélfogva az orvos és az ügyvédné egész zavartalanul suttoghattak egymásnak szerelmes szavakat.

Szó, a mi szó, a nagybeteg asszony és az orvos megszerették egymást és — kéz a kézben — örök hűséget esküdtek egymásnak.

És esodálatos, hogy milyen hatása volt a kölcsönös szerelemnek a súlyos betegre nézve.

A szép asszony, ki már a medicinára rá sem nézett, napról napra jobban és jobban érezte magát. Élénk és vidám lett, míg egyszer csak azon vette észre magát, hogy már nem is beteg és fel is kelt betegágyából férjének legnagyobb örömére, ki nem győzött eléggé hálát adni az Istennek és az orvosnak.

Pedig, ha tudta volna . . . .

Hanem az asszony egy más tapasztalatra is jutott és pedig arra, hogy férjét már nem szereti, hanem csak azt az embert, aki visszaadta őt az életnek.

Mikor már teljesen jól érezte magát, egy szép napon az orvossal együtt belépett férje irodájába és kijelentette neki, hogy most már teljesen jól érzi magát, minélfogva az orvosnak adja át az őt megillető honoráriumot, ami pedig nem volna egyéb, mint, hogy indítsanak válópórt egymás ellen és őt engedje át annak az embernek, aki szerelme által visszaadta neki az életet.

Az ügyvéd először csak tréfának vette a dolgot, de mikor felesége egész követelőleg lépett fel, majdnem odaig lett a bámulattól és meglepetéstől és — ha bármennyire is szerette nejét — kénytelen volt kívánságának, jobban mondva parancsának eleget tenni, mert attól tartott, hogy ellenesetben neje visszakapná betegségét, ami hamarosan sirba vinné és akkor elmonhatná:

— Az Isten adta, az Isten el is vette.

Meginditották tehát a válópört, ami minden akadály nélkül ment véghez.

Az orvos oltár elé vezette honoráriumát, az ügyvéd pedig megnősült újra. Egy bécsi bárónőt vett feleségül, akivel boldogan, de nagyon boldogan élnek együtt.

Ugy az orvos — akinek már egy fess huszártiszt fia van — mint az ügyvéd és a két asszony a történetek után is legjobb barátságban maradtak, és gyakran összejönnek egymással, mintha mi sem történt volna közöttük.

Hanem az ügyvéd ur, ha első feleségét látja, mondogathatja magában :

— Az Isten adta, a doktor meg elvette.

II.

Æ szókimondó ember.

Nagy ördög volt, de még most is az a mi körorvosunk, dr. Berkes Sándor, akiről előzőleg már megírtam, hogy milyen szép honoráriumot kapott egyik pacienseinek férjétől. Igazi, mindig jókedvű magyar ember, mint a milyenek általában a somogyi öreg urak szoktak lenni.

Akinél Fótiban, vagy annak környékén jól akarnak mulatni, oda mindentüvé hivatalos és, ahol megjelenik, ott a házigazda nyugodt lehet, hogy vendégei nem egyhamar hagyják ott, mert a doktor képes őket három napig is egyfolytában mulattatni.

Ha Fótiban a Récsey grófnál valami estély, vagy vadászat van, vendégei közül nem szabad hiányozni a „magyar doktornak“, mint ahogy a köznép nevezi, hogy meg tudja különböztetni a másik orvostól, akit meg „zsidó doktor“ néven ismernek.

Bankettet, lakodalmat, bált, vagy hasonló mulatságot el sem lehet képzelni nélküle, mert, ahol ő nincs jelen, ott nincs is igazi mulatság.

Meg is tudják ám becsülni mindenütt, úgy, ahogy illik, sőt, ha egy kis kárt tesz valahol. elnézéssel vannak iránta, mert tudják nagyon jól, hogy csupa tréfából, jókedvében tette.

Mikor Kaposvárott bevezették az általános villanyvilágítást, az utcái petroleumlámpákat eladták, melyekből az első Fótiba került a Kóhn trafikoshoz, aki ki is állította háza elé, hanem, ha meggyújtotta, csak addig hagyta égni, míg trafikját nyitva tartotta, hogy ne fogyjon sok petroleum.

Az utóbbi időben feltűnt a Kóhn bácsinak, hogy -- habár el is szokta oltani bezárás előtt a lámpát -- reggelre mindig üresen állt; nem volt bent egy csöpp petroleum sem.

Persze, hogy nem is lehetett tele, mert a magyar doktor éjjelenként arra jártában felállt a lámpa mellett levő padra és minden czere-mónia nélkül világot gyújtott, ezt mondván:

— Ha már van a lámpa, legalább égjen is.

És égett reggelig, míg az utolsó csöpp is kiégett belőle.

Mikor megtudta az öreg Kóhn bácsi, hogy ki fogyasztja az ő drága petroleumát, mormogott egyet, de azért nem merte felelősségre vonni érte, de még azok sem mertek neki szólni, akiknek éjnek idején be szokta az ablakaikat verni, mert úgy is hiába lett volna minden.

Hisz nem fél ő még az Istentől sem, mikor arra is képes, hogy, ha a legnagyobb égháborúval dekorált eső van, csalánt tűz ki kalapjába és úgy járkál az utcán, még hozzá paraplé nélkül.

— Ja! Csalánba nem üt a menykő.

*

Éppen most két esztendeje, hogy Szolonokon egy éjjel, szakadó esőben leégett a Tiszában egy uszoda.

Ugyanazon éjjel Fótiban is leégett szakadó esőben egy fürdőház, de nem a Tiszában, mert az messze van Fótitól, hanem a mi kör-orvosunknak, dr. Berkes Sándornak udvarán.

A fürdőszobával egy födél alatt volt a mosókonyha elhelyezve, melyben a tüzesetet megelőző napon — mosás lévén — a mosónők elfeledték a katlanban levő tüzet eloltani és innét támadt a veszedelem.

A szokatlan lárma és harangozás felverte éjjeli álmukból az embereket és hamarosan talpon volt az egész község apraja, nagyja, kik mindnyájan segítettek vizet hordani és a tüzet oltani.

Mindenki erősen dolgozott, hogy a nagyobb veszedelemnek elejét lehessen venni, csak a mi

doktorunk nem, hanem a helyett egész komótosan kiállt a verandára pipával a szájában és onnét gyönyörködött a szép, nem mindennapos látványban.

Tölgyessy, a járásbíró — látván, hogy a doktor semmit sem törődik a tüzzel — odament hozzá és megszólította:

— Te Sándor! Hát még nem is busulsz, hogy leég a fürdőházad és nem is segítsz oltani sem?

— Mit busuljak — válaszolt nevetve a doktor — ha már ég, hadd égjen le egészen, majd felépítteti nekem a Récsey gróf.

Pár hét múlva új formát kapott, a fürdőház. Fel lett újra építve egészen — gróf Récsey Béla költségén.

— Hát akkor miért is busult volna?

*

Szép zárdát építtetett Fótiban az uraságnak édes anyja, a jótékonyságáról ismert gróf Récsey Nep. Jánosné.

Készen volt már a szép épület, be is volt teljesen rendezve, csak a paulai szt. Vinczéről nevezett irgalmas testvérek hiányoztak belőle, kikre a zárda gondozását bízta, azzal a kikötéssel, hogy benne elemi iskolát és kisdédóvót létesítsenek.

Egy szép napon, mielőtt az apácák megjöttek volna, a grófné megengedte a közönségnek, hogy a zárdát és annak szép berendezését megtekinthesse.

Össze is gyűlt a község intelligenciája és a grófné megbízottja, a plebános vezetése mellett megnézték a zárdát, a mely a Récsey kastélyon kívül a legszebb épület a községben.

Első sorban is megnézték a zárda udvarának alsó végében levő amerikai szőlőtelepet és a szép kertet.

Azután a tantermek korszerű berendezését tekintették meg. Innét a kápolnába mentek, hol már égett az örök mécs.

Voltak a konyhában, hol minden szükséges edény meg volt, a főzőkanáltól kezdve a palacsintasütőig. Kis rejtett ajtón át az éléstárba jutottak, hol a polczok már meg voltak rakva a háztartáshoz szükséges élelmiszerekkel, a tojástól kezdve a — lekvárig.

De még a pinczét sem hagyták ki, hol pár hordó jó bor várt a megcsapolásra.

Ezután az apácák szobáinak megtekintésére került a sor, melyek — mint mindenütt — egyszerűen, de mégis izlésesen és kényelemmel vannak berendezve.

Legutolsónak hagyták a főnöknő szobáját, melynek egyszerű berendezésén volt legtöbb nézni valójuk.

Itt már kissé fáradtak voltak, amire a grófné már előre is számított, mert megrakatta székekkel a szobát.

Helyet is foglaltak, de bizony nem mind ülhettek le, mert sok volt a néző, a szék pedig kevés. Akinek tehát nem jutott hely, az állva maradt és úgy beszélgetett a többiekkel.

Az utóbbiak között volt a plebános és dr. Vadnay Sándor is, kik talán legjobban megérdemelték volna a leülhetést. De ha nem volt hely.

Minden leülésre alkalmas butordarabot igénybe vettek, csak még az ágy volt üresen.

A plebános már alig birt állni a lábán és minden perczben az ágy felé nézett.

Mikor a mi doktorunk ezt észrevette, kapta magát minden további nélkül, leült az ágy szélére és találóan odaszólt a bámuló közönség közé a plebánosnak:

— No Vilmos, megelőztelek!

Egy letört nagyságról.

ISMERŐS alakja Somogyvármegyének a bombai öreg Tuskó Antal gróf.

A hajdan gazdag és hatalmas Tuskók ivadéka ma csak nevét és grófi czimét birja. A szertelen nagy vagyon elkallódott és, ha van is Antal grófnak valami csekély birtoka, azért csak a „szegény Tuskó“ néven ismeri mindenki.

Az öreg most már a hetvenes éveket tiporja; mindamellett még jó egészségnek örvend. Sűrű ősz esákszarszakálla közül már messziről pirosodik ajaka és olyan ruganyos léptekkel jár, hogy bármelyik mostani fiatalember is megirigyelhetné tőle. Vármegyei bizottsági tag lévén, nem mulik el megyegyűlés, hogy ott ne legyen és, ha elkezd beszélni, beszéde a hallgatóság között rendesen általános derűtséget kelt.

Nagyon szeretik az öreget a többi megyebéli mágnások és, hol az egyik, hol a másik hívja meg egy-két napra mulatni, miközben aztán eltréfál vele a fiatalabb generáció és — tudtán kívül — dusan megajándékozva bocsátja el. Egy ilyen mulatságról számolok be első sorban is tisztelt olvasóimnak.

Sok évvel ezelőtt nagy vadászatot tartottak Fajszon, a pár évvel ezelőtt meggyilkolt Kund Béla birtokán. Erre a vadászatra hivatalos volt Somogy szine-java, akik között legelső vendégnek érkezett meg az általánosan csak Tóni bácsinak nevezett Tuskó Antal gróf. Az utóbb érkező vendégek, mikor az öreget meglátták, nem is annyira a vadászatnak, mint inkább annak örültek, hogy lesz, akivel el tudnak majd tréfálni.

Együtt voltak már mind a vadászok és indulni is akartak, hogy szenvedélyüknek eleget tegyenek, de egy baj volt. Tóni bácsi hiányzott közülük és nélküle nem akartak menni semmiért sem. Egyszerre csak előkerült az istállók háta mögül egy kétkerekű, kordélynak nevezett kocsin, melybe egy kis ponny volt fogva, ami még a régi jó időkből maradt vissza neki.

Elindultak tehát vadászni és estére kelve sok zsákmánnyal megrakódva tértek vissza a fajszi kastélyba, hol a vendégszerető Kund Béla szakácsai már jó vacsorát készítettek az éhes vendégeknek.

Asztalhoz ültek és elköltötték a vacsorát, közben pedig ittak abból a jó borból, ami bizonyára nem a pinczében termett és, amiből volt bőven a fajszi kastély pinczéjében.

Vacsora után megkezdődött a tréfaüzés az öreggel, aki a kelleténél többet ivott a jóból. Tudták, hogy Tóni bácsinak — mint rendesen — kevés pénze van, tehát, hogy kissé zavarba

hozzák, kártyaasztalhoz akartak vele ülni. Persze Tóni bácsi szabadkozott, hogy nem játszik, azt hozva fel mentségül, hogy nagyon álmos. Pedig nem az volt a baj, hanem hiányzott neki a mindenható pénz.

Amint javában biztatták az öreget, hogy üljön a kártyaasztalhoz, oda fordult hozzá Kund Béla ezen szavakkal:

— Tóni bácsi, ne szemeteljen.

Az öreg csak bámult, nem tudta mit jelentenek e szavak.

Mégegyszer megszólal Kund Béla:

— Tóni bátyám, szedje fel a földről pénzét, mert majd én szedem össze.

Ezt már megértette. Le is hajolt és felszedte az öt és tiz forintos bankjegyeket a padlóról, mintha csakugyan ő szórta volna el. Pedig nem ő volt az, aki azt a szemetet leszórta, amit mindenki szívesen felszed, hanem a többi mágánások, akik e különös módon akarták az öreget bajából kisegíteni.

Volt tehát Tóni bácsinak pénze, minél fogva egész bátran leülhetett az ördög bibliáját forgatni, de nem nagy szerencsével játszott, mert az ötös és tizes bankók rövid idő alatt mind visszavándoroltak a bőkezű adakozók zsebeibe.

Megint meg volt akadva szegény feje, mert nem tudott tovább játszani. A három forint és néhány krajezárral, ami a kártyázás után maradt neki, nem akart játszani, hátha azt is elnyerték volna tőle és akkor se pénz, se posztó.

Felkelt tehát az asztaltól és jó éjszakát kívánva aludni akart menni. Alig tett azonban néhány lépést, az egyik inas, aki már be volt tanítva, az asztalhoz ugrott, lehajolt és egy százforintos bankjegyet emelt föl, amit magasan lobogtatva elkiáltotta magát:

— Méltóságos és nagyságos uraim! Egy százforintos találatott az asztal alatt, ki vesztette el?

Nem szólt senki.

Az inas megismételte kérdését, de megint nem kapott feleletet.

Erre aztán, miután látták, hogy Tóni bácsi nem merte magának tulajdonítani a százast, körülfogták és bebeszélték neki, hogy ő ejtette el egyszer, mikor zsebjébe nyult és látták is, mikor leesett, hanem azért nem szóltak neki, mert azt hitték, hogy papir, amiért nem érdemes egy magyar grófnak az asztal alatt máskálni.

Tóni bácsi tehát megint birtokosa volt egy százas bankónak, de nem soká volt öröme benne.

Ugyanis — későre járván az idő — néhányan a vendégek közül nyugalomra tértek. Ezek között volt Tuskó Antal gróf is, ki szintén szobájába ment, hogy álomra hajtsa fejét a dorbézolás után.

Le is feküdt. Előbb azonban a százas bankót a vánkosok közé rejtette, nehogy valami tolvaj elemelhesse, ami az akkori időben Somogyban nagyon könnyen megtörténhetett.

Alig, hogy lefeküdt, nagy lármára ébredt fel, de mindjárt tisztában volt a helyzettel, mikor a tolvajlámpás gyér fényénél megpillantotta a tetőtől talpig felfegyverkezett álarczos alakokat.

Kiugrott az ágyból és torkaszakadtából kezdett kiabálni:

— Rablók! Gyilkosok! Segítség!

De nem soká kiáltozhatott, mert a rablók megragadták és száját is befogták, hogy meg sem mukkanhatott.

Midőn így ártalmatlanná lett téve, a rablók egyike, ki az álarcz alól kilógó szakálláról ítélve a vezérnek látszott, pisztolyt szegezve, ezzel a szokásos mondással fordult feléje:

— Pénzt, vagy életet!

Tóni bácsi bizony inkább pénzt adott volna nekik, mint életet, de azt a kis aprópénzt, ami még zsebjeiben maradt a kártyázás után, restelte odaadni, mert szégyelte magát, hogy még a rablók is szegény embernek tartsák. A százastól pedig nem igen szeretett volna megválni, hisz ugyis ritkán volt olyan nagy pénz kezei között abban az időben.

Egy darabig ellenkezett a rablókkal, de később — látván, hogy nem értik a tréfát — odaadta nekik aprópénzét, a három forint és néhány krajczárt, amit hat zsebből szedett össze.

Ezzel azonban nem voltak megelégedve, hanem még többet kértek tőle.

Mit tehetett tehát Tóni bácsi mást, mint szépen elővette a vankosok közé rejtett százast

bankót és odaadta nekik, mire eltávoztak. Vezérük azonban figyelmeztette az öreget, hogy reggelig a kastélyban tanyáznak és, ha segítségért mer kiabálni, vagy csak lábát kiteszi a szobából, akkor a halál fia.

Tóni bácsi, mindamellett, hogy megfosztották pénzétől, örült életének és a rablóvezér figyelmeztetését szem előtt tartotta.

Nem is mert kimozdulni szobájából, míg csak a nap magasan nem volt az égen, mikor is reggeli alatt, a vadászatot tovább folytatni akaró társaságnak sirva mesélte el éjjeli kalandját.

Lett erre természetesen nagy nevetés, mert a rablók, kik őt éjjeli nyugalmban zavarták és pénzétől megfosztották, csakugyan reggelig a kastélyban tanyáztak és ezek — a betyárruhába öltözött vendégek voltak, élükön a torzonborz szakállu Kund Jenővel, a meggyilkolt Kund Béla fivérével.

Tóni bácsi visszakapta pénzét és megkönnyebbülve hagyta el vadászat után a fajszi kastélyt.

*

Ugyancsak Tuskó Antal grófról beszélhetem el a következő, szintén érdekes históriát.

Az 1894-ik év telén gróf Zichy Bélának volt a vendége Lengyeltótiiban, hol egyik napon beállított a felső-Somogyban híres Hoffmann-féle fehérnemű üzletbe és meghagyta, hogy másnap reggel 9 órára küldjenek fel neki a Zichy-kastélyba néhány hálóinget választás végett.

Másnap a kitűzött időre fel is küldött a czég főnöke egyik alkalmazottjával néhány darabot a kívánt fehérneműből.

A különben mindenben pedans kereskedő meghagyta alkalmazottjának, hogy, ha a gróf borraivalót akarna neki adni, amit mástól még az inasnak sem szabad elfogadni, ne utasítsa vissza, hanem fogadja el.

Ki is választott a gróf két darab inget, melyekért 3 forint 60 krajczárt kellett fizetnie. Belenyult nadrágzsebjebe de, kisebb pénzt nem talált ott, mint egy koronát, amit méltóságteljesen ledobott az asztalra és nagyuri hangon azt mondta az ingeket felvivő fiatalembernek:

— Ezt magának adom fáradságáért.

Benyult aztán tárczájába és egy ötös bankót vett ki, amiből visszakért 1 forint és 40 krajczárt.

A fiatalembernek még annyi ideje sem volt, hogy a borraivalót eltegye, mert — nem lévén nála elegendő pénz visszaadni — ki kellett menni az inas szobába az ötöst felváltani, hogy minél előbb visszaadhasson a grófnak.

Hamarosan vissza is tért a gróf szobájába és leolvasta kezébe a vissza járandó összeget; azonban a neki szánt borraivalót nem látta már az asztalon.

De hogyan is találta volna ott? Hisz távolléte alatt a gróf meggondolta magát és újra zsebre vágta a koronát.

Ilyen egy szegény mágnás borraivalója!

Æ megfejtett talány.

I.

Æ talány.

EGYIK somogyi vicinális II. osztályu kupéjában együtt ültek a béndeki rabbinus meg a plebános. Nagyban tárgyalták a Dreyfus ügyet és a plebános egyre azt hajtogatta, hogy Dreyfus bűnös. Persze, ez nem tetszett a rabbi urnak, aki meg azon a nézetten volt, hogy az Ördögsgiget lakója ártatlanul van elítélve.

Hiába akarta a zsidópap érveivel a plebánost meggyőzni, nem sikerült neki, mert a plebános sem hagyta és annyit beszélt Dreyfus bűnösségéről, hogy végre is el kellett neki hallgatnia.

Nagyon restelte most, hogy őt, a béndeki zsidó hitközség kitűnő szónokát lefőzte a plebános, aki most már egyebet sem tett, mint folyton beszélt az ő legnagyobb bosszuságára. Egy darabig csak hallgatta türelemmel, de utóbb már megunt a sok beszédet és hogy ne beszéljen tovább a plebános, a következő jó cselhez folyamodott, amivel sikerült is őt elhallgatatnia.

Mikor legnagyobb tüzzel beszélt, felállt a zsidópap és így szólt hozzá:

— Tisztelendő uram, én igazat adok önnek, azonban oly feltétel mellett, ha megfejtí az az egyszerű, három részből álló talányt, melyet most fel fogok önnek adni.

— Megfejtem — felelt a plebános.

— Jól van. Azonban, ha addig meg nem fejtí, míg haza nem érünk Béndekre, akkor tisztelendőséged fizet nekem 10 forintot, ha pedig megfejtí, akkor én fizetem önnek a 10 forintot.

— Beleegyezem — felelt a plebános.

— Hát akkor tessék ide figyelni — szólt a zsidópap. — Ez az első rész — és mutatójával rá mutatott a plebánosra.

— Értem.

— Ez a második rész — és mutatójával az ég felé mutatott.

— Értem.

— Ez pedig a harmadik rész — és jobb kezével olyan mozdulatot tett, mintha a plebános urat pofon akarta volna legyinteni.

— Értem — mondá a plebános — és nyomban elhallgatott és el is kezdett gondolkodni, hogy a talányt megfejtse.

Gondolkozott egész uton a rabbinus legnagyobb örömére, de nem jött rá sehogy sem, hogy mit jelent az a három kézmozdulat.

Elértek a béndeki vasutállomásra, hol mindkettőjüknek ki kellett szállni, de a plebános ur még nem tudta a talány megfejtését, pedig egész uton arról gondolkozott.

Mikor kiszálltak, azt kérdi tőle a rabbinus:

— Megfejtette-e már tisztelendőséged a talányt?

— Nem bizony tisztelendő ur — volt a szomorú válasz. — És máris zsebébe nyult a plebános, hogy megfizesse a 10 forintot. De a zsidópap nem fogadta el tőle a fogadás nyere-ményét, hanem így szólt hozzá:

— Tudja mit tisztelendő ur? Miután az általam feladott talány igen nehéz, hát adok annak megfejtéséhez három nap határidőt. Most van hétfő délután 4 óra. tehát ha esütörtök délután 4 óráig meg nem fejtí, akkor fizesse meg a 10 forintot.

— Köszönöm szíves ajánlatát — felelt a plebános. — Isten önnel — és meleg kéz-szorítás után elváltak egymástól.

II.

Bivalyos a reverendában.

Elérkezett a esütörtök is. de a plebános ur még mindig nem fejtette meg a három kéz-mozdulatból álló talányt. Nagyon rosszul esett neki, hogy nem tudta megfejtteni és ezáltal fel fog sülni, de még rosszabbul esett. hogy most igazán meg kell fizetnie a 10 forintot.

Hogy ne jöjjön szégyenbe, egy jó gondolata támadt. Le fog feküdni és betegnek tet-teti magát, mi által talán ki tud majd gázolni a hinárból. Ugy is tett.

Délután 2 óra volt és még sem tudta a talány megfejtését, tehát ágyba feküdt azzal a

szándékkal, hogy, ha a zsidópap jön, azt fogja neki mondani, hogy mióta megérkezett, ágyban fekvő beteg és az orvos eltiltotta neki a gondolkozást.

Amint egy darabig feküdt, nyílt a szoba ajtaja, melyen bivalyosa lépett be, aki — a tisztelendő urat ágyban feküdni látván — rémülve kiáltott fel:

— Szent Isten! Mi baja van tisztölendő atyám?

— Nincs semmi bajom és mégis nagy bajom van — felelt a plebános.

— Hát akkor maj szaladok a doktorér — és már is sietett, hogy az orvost hívja, aki a szomszédságban lakott.

— Megállj Jancsi! — kiáltott utána a plebános. — Nem kell nekem orvos, mert más az én bajom.

— No hát akkor mér ijesztött mög tisztölendő atyám, ha nem beteg — mondá megnyugodva a bivalyos.

— Nem vagyok beteg Jancsi fiam, hanem a zsidópap egy talányt adott fel, amit ma délután 4 óráig meg kellett volna fejtenem, de nem tudtam, minélfogva 10 forintot, a te fertályesztendei bérédet kell neki fizetnem.

— Ha csak ez a baj tisztölendő atyám, akkor maj segítök én, mögfejtöm én azt a talányt.

— Hát aztán hogyan fejtenéd meg — kérdi érdeklődéssel a plebános.

— Hát csak úgy, hogy tisztölendő atyám ide hozattya a borbélt, aki a szakállamat mög a bajczomat leborotváli. asztán ad neköm egy reberendát, a mibe bekötözöm. Oszteg bemék a másik szobába, ahá maj beküdi aszt a zizlarita papot, ha möggyün. A többi a zén dógom lössz, csak bizza rám a zegésszet.

A bivalyos már több izben kisegítette a plebános urat bajából, tehát — gondolta magában — majd most is jó segítségére fog lenni. El is küldött a borbélyért, aki hamar elvégezte a műtétet, nehogy megkéssenek.

Megmosakodott most a bivalyos és rávette a plebános ur reverendáját, aztán egy imakönyvet vett kezébe és bement a másik szobába.

Alig, hogy bement, kopogtak a plebános ur ajtaján.

— Tessék.

A zsidópap lépett be a szobába és kölcsönös üdvözlés után kérdé a plebánostól:

— Nos, mi lelte tisztelendőségedet?

— Mióta megérkeztem. fekvő beteg vagyok, olyannyira, hogy az orvos is eltiltotta a gondolkozást . . . .

— Ennélfogva — vágott közbe a rabbinus — nem is fejthette meg a feladott talányt.

— Nem bizony tisztelendő uram. Nem volt szabad gondolkoznom. Hanem, ha bele fog egyezni tisztelendő ur. akkor méltóztassék bemenni a szomszéd szobába, ott van uj káplánom, aki majd meg fogja fejteni.

A zsidópap egyet gondolt és szó nélkül bement a másik szobába. ahol a plebános ur bivalyosa várta a reverendában.

III.

Æ talány megfejtése.

Amint belépett a szobába, köszönt és meghajtotta magát. A káplán — most már nevezzük káplánnak — mindezt viszonzta s azután azon óhaját adta elő a rabbinusnak, hogy szeretné azt a talányt tudni és megfejteni is.

— Hát akkor tessék idefigyelni — szólt a zsidópap.

— Ez az első rész — és mutatóujjával rámutatott a káplánra.

— Ez mög a mögfejtése — válaszolt a káplán és mindkét kezének mutatóujjával utánnoztta a zsidópap kézmozdulatát.

— Ez meg van fejtve helyesen, — mondá a zsidópap — hanem most jön a második rész, ami kissé nehezebb. Tessék rá jól figyelni.

— Ez az — és mutatóujjával az ég felé mutatott.

— Ez pedig a mögfejtése — felelé a káplán és mutatóujjával lemutatott a földre.

— Ez is meg van fejtve kitűnően, de most jön a legnehezebb része, a harmadik.

— Ez az — és jobb kezével olyan mozdulatot tett, mintha a káplánt gyengéden pofon akarta volna ütni.

— Ez mög a mögfejtése — mondá a káplán és mindkét kezét ökölbe szorítva úgy tett, mintha a zsidópapot meg akarta volna rázni.

— Meg van fejtve az egész talány kitü-
nően — mondta a rabbi meglepve és, kezét fogván a káplánnal, kiment a plebános szobá-
jába, ahol egy tizes bankót vett ki tárczájából,
amit odanyújtott a plebánosnak azzal a kijelen-
téssel, hogy a talányt megfejtette a káplán ur
és a következőleg magyarázta el annak meg-
fejtését.

— Először is rámutattam a káplán urra,
ami azt jelentette: téged az Isten teremtet-
t, mire a káplán ur mindkét kezével reám muta-
tott, azt jelezve, hogy minkettőnket Isten terem-
tett. Aztán az égre mutattam, ami azt jelentette,
hogy Isten fölöttünk van. Ezt pedig úgy fej-
tette meg, hogy lefelé mutatott kezével, hogy
Isten nem csak fölöttünk, hanem alattunk is van.

— A harmadik jellel azt mutattam, hogy
Isten az egész világot teremtette. Erre pedig a
káplán ur azt mutatta, hogy nem csak terem-
tette, de kormányozza is.

— Hiszen csak ne lettem volna beteg,
megfejtettem volna én is — mondja a ple-
bános. — Hanem ha még egyszer föl-
ad tiszte-
lendőséged egy hasonló talányt, akkor majd
magam fogom megfejteni.

— Majd máskor tisztelendő ur, most sietős
dolgom van. Isten önnel — és egy tizes bankó
otthagyasával távozott a rabbinus.

IV.

Az eredeti megfejtés.

Még jól ki sem lépet a szobából a rabbinus, már beugrott a bivalyos a reverendában és elkiáltotta magát:

— Mögfejtöttem a talányt tisztölendő atyám. Ugye, hogy mégis Jancsi, a Jancsi.

— Derék ember vagy Jancsi fiam — mondá a plebános a bivalyos vállát megveregetve. — Hanem most meséld el nekem, hogy hogyan fejtetted meg.

— Hát csak úgy tisztölendő atyám, hogy az a zizlarita pap először azt mutatta, hogy kiszuri a zegyik szömömet, én mög aszontam neki mindakét kezemmel, hogy akkor én kiszurom a züjejjét mind a ketőt. Oszteg mög főmutasztott a zégre, hogy ü azér a mönyországba mén, én mög lemutasztottam hogy ü nem a menyországba, hanem a pokóba kerül. Erre mögmérgeződött és aszonta a kezive, hogy főpofoz. én mög azt mutattam neki, hogy ha mög meri tönni, akkor kirázom a zsidó lölkít a bőribü.

— A plebános, aki rájött, hogy mennyire félreértette a rabbi a bivalyost, majd meg szakadt a nevetéstől és megajándékozta a bivalyost, aki megmentette a szégyentől és segített a konyhára hozni egy tizes bankót.

Áki nem ér rá kocsin utazni.

ILLIK pedig ez a cím Recli Franczi uramra, Lengyeltóti község kisbírójára.

A csirizes tál és kaptafa mellől került ebbe a fényes állásba, mert hát ő kigyelme tulajdonképpen nem is a kisbírószágot tanulta, hanem a cipőkészítés nemes mesterségét.

Noha természetesebb és idősebb is, mint az öreg bíró, ifju Gulyás István, azért magasabbra nem vihete, mint a kisbírószáig, pedig — erélyes ember léte — már megérdemelné az avancement-t.

Hanem egy kis baja van ő kigyelmének.

A bort nem nézheti, sem az üvegen, sem a pohárban, hanem, ha valahol ilyen hasonló folyadékot lát, akkor a bibliából a következő mondást idézi:

— Menj be a te Uradnak örömébe — és a pohárban, vagy kulacsban nincs többé egy csöpp innivaló sem.

Ezen a hibáján kívül, ami megbocsátható neki, igen jellemes ember a Franczi.

Fertályesztendei adószedés előtt nyakába veszi a dobót és mikor már eldobolta egypárszor:

— Tramtarantam, tramtarantam — stentori hangján elkezd hirdetni:

— Tudtára adatik mindenkinek, hogy hónap (ezt hangsúlyozza), az harmadik tertályi adószödés lösz és mindönki az fertály évi adóját mögfizesse . . . . stb.

Ezt már nem is papirról olvassa le, hanem csak úgy kívülről tudja elmondani megszokásból. Lévén ugyanis Legyeltótiban minden két hétben negyedévi adószedés.

Hát mikor a Liczi kisasszonynak, a jegyző ur legszebb lányának a három közül czérna kell a boltból. Akkor aztán megmutatja a Franczi, hogy ki a legény a talpán.

Mire a Liczi kisasszaszony előkeriti a tűt, addig már meghozta a boltból Franczi a czérnát és befűzhet bátran a kisasszony.

Szóval pontos és gyors ember, amit a következő elbeszéléssel még jobban bizonyítok.

Egyszer be kellett neki vinni a 40 kilométernyire levő Kaposvárra a törvényszékhez egy fontos ügyiratot. Kocsin persze nem szeretett járni, mert gyorsabban megy gyalog, mint egy közönséges járásu ló. A Kaposvár-Fonyódi viczinális sem volt akkor még, így tehát csak „per pedes apostolorum“ indult utnak éjfél után két órakor.

Reggel 7 órakor Kaposváron volt és beállított a megyeházára. Mily nagy volt azonban meglepetése, mikor nem találta meg az iratot egyik zsebében sem. Persze, hogy nem is találhatta meg, mikor a szerencsétlen azt otthon felejtette Lengyeltótiban.

No de hála a jó Istennek, aki hosszú lábakat teremtett neki, tudott magán segíteni. Beült egy korcsmába, aztán egy üveg bor mellett elmondta:

— Menj be a te Uradnak örömébe.

Ez a jámborkodás a borral együtt annyi erőt adott neki, hogy el mert menni gyalog, haza Lengyeltótiba.

Pont délben otthon volt és — zsebrevágva az asztalon felejtett ügyiratot — szó nélkül visszament Kaposvárra, hova délután öt órakor megérkezett és idejekorán átadhatta rendeltési helyére.

Egy kis pihenőt tartott ezután, ami jól is eshetett neki. Mikor pedig már egy párszor elmondotta:

— Menj be a te Uradnak örömébe — elővette lábait és éjfélre otthon volt. Így tehát 22 óra alatt 160 kilométer utat tett gyalog és Isten tudja ehhez hány pohár bort ivott meg.

— Ezt csinálja utánam valaki — mondogatta ezután büszkén.

Egyszer meg a Mózsi pék ment Pusztakovácsiba kocsin, hova zsemlyét vitt a koresmárosnak. Amint kiért a faluból, látja ám, hogy a kisbíró jön nagy léptekkel utána.

Mikor elérte kocsiját, megállította a lovat és így szólt hozzá:

— No Franczi üljön föl a kocsimra.

— Nem én. Wilhelm ur nem érek rá.

— Aztán miért nem ér rá?

— Mert nagyon sietős dolgom van.

— Hát hova megy?

— Kovácsiba.

— Terringettét, én is oda megyek; hát csak üljön föl.

— Köszönöm a szivességét, de én előbb oda érek gyalog, mint a Wilhelm ur kocsin.

A péket bosszantotta az egy kiesit — noha ismerte jól Franczi gyors járását — hogy az ő jó szürkéjén túl akar tenni, tehát azt mondta neki:

— Tudja mit Franczi? Ha maga előbb Kovácsiba ér gyalog, mint én kocsin, akkor addig ehetik, ihatik az én kontómon, míg én oda nem jövök.

— Jól van Wilhelm ur, csak meg ne bánja.

Ezzel aztán a Franczi előszedte az ünneplő lábait, Mózsi pék meg neki vágott a szürkének.

— Gyi!

És megindult a furesa verseny.

Egy darabig együtt mentek a kisbíró és mellette a ló, de utóbb az előbbi eltűnt.

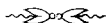
Mózsi persze azt hitte, hogy elmaradt és nem is hajtott már nagyon gyorsan, hanem rendes futásban ment Kovácsira felé.

Mikor odaért és bement a koresmába, kit látott ott?

A Franczit, aki kerülő uton ment Kovácsiba és — előbb odaérván — már részegségében a földön hentergett.

Megnyerte tehát Rekli Franczi a fogadást, akinek én is azt kívánom, hogy soká mondhassa:

— Menj be a te Uradnak örömébe.

Életemből.

I.

Karácsony éjjel.

— Diák-csiny. —

NEM nagyon régen volt, de mégis a régi jó időben, mikor még — diák voltam.

Megkaptam a karácsonyi bizonyítványt és, mikor a várt két „varga“ helyett hármat is kaptam, nem volt éppen a legjobb kedvem.

Szekundát kaptam az énekből, szépírásból és a fizikából.

Teremtő atyám! De bosszankodtam ezen.

Az énekléshez kitűnően értettem. Ha a leányoknak szerelmes dalokat énekeltem, még meg is dicsérték, amit nem adtam volna oda egy vak lóért sem.

Meg hát a templomba is eljártam kántálni.

A szépírásban meg éppen művész voltam. Olyan szerelmes leveleket irtam, hogy még Don Juan sem irhatott különbeket, ha ugyan irt valaha.

Hát még a fizika. Annak igazán mestere voltam.

Tudtam, hogy a hideg összehuzza, a meleg pedig kiterjeszti a testeket.

És mégis szekundát kaptam mindegyikből.

Ezt a csorbát akárhogy is, de ki kell köszörülnöm. Meg kell boszulnom magamat tanáraimon, akik érdemetlenül büntettek.

De hogyan?

Volt még a zsebemben havi zsebpénzemből megtakarított néhány forintocskám. Ezt a pénzt el fogom mulatni egyik jó barátommal együtt és pedig oda megyünk mulatni, ahova tanáraink is járni szoktak.

Kell ennél nagyobb bosszu?

Énektanárom egy részeges fráter volt, aki mindig abban a vendéglőben szokta magát leinni, ahol én pénzemre szándékoztam elmulatni.

Szépírás tanárom ugyanannak a vendéglőnek egyik szobájában lakott; lévén ugyanis ökelme még nőtlen ember.

Fizika tanárom pedig néhány házzal odébb lakott ugyanabban az utcában.

Hát bizony merészség volt tőlem odamenni mulatni, mert minden perczen meglephetett valamelyik professzorom.

De karácsony előestéje volt és ezen az estén, vagy éjjelen minden tisztességes szándéku ember otthon van és csak éjfél felé mozdul ki házából, de akkor sem a korcsmába, hanem a templomba megy. Ennélfogva nem kellett félnem, hogy valamelyik szekunda ajándékozóm velünk fog tartani.

Magamhoz vettem tehát Vili barátomat, akivel együtt laktunk a fő-utcában, egy második emeleti utcái szobában és, akit szintén részesítették egy pár szekundában.

Bementünk vele együtt a vendéglőbe és nyakra-főre hozattam a bosszuálló italt — a bort.

Mikor már egy kicsit borközi állapotban voltunk, el kezdtük énekelni:

— Gaudeamus igitur . . . .

Én fujtam a tenor primet, Vili barátom pedig a tenor secundot, mint, a hogy az iskolában tanultuk.

Mikor a vége felé énekeltük, azt vesszük észre, hogy egy hatalmas hang velünk éneklí a basszust.

Hátra néztem, hogy ki az?

Majd kővé meredtem az ijedtségtől, mert az, aki velünk énekelt — az énektanárom volt, aki az ismerős hangokra kijött a chambre separeból.

No Vili — gondoltam magamban — most meg vagyunk ám löve. A Vili is ugyanezt gondolhatta magában, mert egyszerre abba hagytuk az éneklést.

De az énektanárom nem úgy gondolkozott ám, mint ahogy mi hittük, mikor a borokat meglátta asztalunkon.

— No amice — így szólt hozzánk — hát mi így tartjuk meg a karácsonyt, a koresmában? Mulatunk? Énekelünk?

— Uram segits most — mondtam halkan.

Segített is, mert egy jó mentőgondolatom támadt.

— Tanár ur kérem, mi nem mulatunk, hanem . . . .

— Hát mit csinálunk? — vágott közbe.

— Pótvizsgálatot akarunk tenni az ének-ből, amiből szekundát adni méltóztatott — feleltem bátrabban.

Hát akkor hármas — mondta az énektanárom és letelepedett mellénk az asztalhoz és ítta velünk a hegy levét.

No, ha ilyen könnyen megy a dolog, akkor kijavítom a többi szekundát is. Hogy pedig ez minél előbb megtörténjék, tollat, tintát s papírt kértem a pinczértől s a papírra a lehető legszebb betűkkel a következő sorokat irtam:

Igen tisztelt tanár ur!

Nagyon szívesen látnám, ha azonnal lejönne hozzám az étterembe kis barátságos kocczintásra. Ott ülök az utczaí ajtó melletti asztalnál harmadmagammal.

Üdvözli ismeretlen hive:

N. N.

Felküldtem aztán ezt a kis levélkét szépírás tanárukhöz a pinczérrel, aki azzal az üzenettel jött vissza, hogy a tanár ur azonnal jönni fog, csak tiszta gallért és kravátlit vesz föl.

Nemsokára jött ám a szépírás mestere.

Kíváncsi volt, hogy ki az ő ismeretlen hive, aki ilyenkor barátságos kocczintásra hívja meg.

Tekintete mindjárt a jelzett asztalhoz esett melynél három bécsi vigécz ült. Oda is ment és bemutatta magát, hivatkozván a levélre.

Az utazók csak bámultak, hiszen soha életükben nem látták a tanár urat, meg nem is ők

hivatták le. Bocsánatot kért tehát a tanár a tévedésért és tovább állt az asztaltól azon hiszemben, hogy megtréfálták.

Amint ki akart menni, megpillantotta a mi kompániánkat.

Azonnal rájött, hogy itt valami tréfa van kitörőben.

Oda is jött hozzánk és mérgesen ránk kiáltott:

— Ki írta nekem ezt a levelet?

Felálltam székemről és egész nyugodtan, mint aki jól végezte dolgát, feleltem neki:

— Én írtam tanár ur.

— Szentelen lurkó, ez hazugság! Ez másnak az írása.

— Az énektanár ur a bizonyságom.

— Hát ilyen szép írása van magának — mondá szelidebben.

— S mégis szekundát kaptam.

— Tévedésből adhattam, de azért mégis... engem így lóvá tenni ezzel a levéllel.

— De tanár ur kérem . . . .

— Ne beszéljen annyit. hanem mondja meg, hogy tulajdonképpen miért írta és miért hivatott le?

Azt mondtam neki, amit az énektanáromnak:

— Pótvizsgálatot akartam tenni a szép-írásból.

— Pótvizsgálatot karácsony éjjelén? És még hozzá a korcsmában. No, ez szép kis dolog.

— Énekből is itt tettem le előbb.

— Micsoda?

— Tessék csak megkérdezni a tanár urat.

Ugy látszik, hogy tetszett neki ez ártatlan tréfa, mert először jót nevetett, azután azt mondta :

— Hármas — és odatelepedett kollegája mellé, aki Vilivel együtt szó nélkül hallgatta a párbeszédet és nem tett egyebet, mint ivott.

Ki volt tehát már javítva két szekundám, csak a fizikából, a legnehezebből nem.

Hát azt hogyan javítsam ki?

Fizika tanárom komolyabb ember volt a többinél és őt nem lehetett volna hasonló módon rábírní a pótvizsgára.

Erről hát le is mondtam szépen, hisz egy régi nóta úgy is azt mondja :

— Egy szekunda nem a világ, jó az Isten többet is ad.

Mulattunk tehát a két tanárral egész éjjelig, jobban mondva addig, míg egy krajczár volt a zsebemben. Mikor aztán már az is elfogyott, elváltunk egymástól.

Ők mentek az éjjéli misére, mi pedig csak hazafelé ballagtunk a friss hóban.

Utunk éppen a fizika tanár háza előtt vezetett el és mikor ablaka alá értünk, azt mondtam magamban :

— Ha ki nem javítod a szekundámat, huzzon össze a hideg és terjesszen ki a meleg.

Amint lakásunkhoz értünk és be akartunk menni a kapun, nem tudtunk, azon egyszerű oknál fogva, mert kapukulcsunk nem volt nálunk és a kapu be volt zárva.

Csöngetni nem mertünk a házmesternek, mert már egy csomó kapupénzzel tartozunk neki, zsebünkben pedig egy árva krajczár nem volt.

Igazi koldusdeákok voltunk.

— No Béla — így szólt hozzám Vili barátom. — most mutasd meg, hogy mit tudsz.

— Csak bizd rám a dolgot, majd be megyünk mi házmester nélkül is, ne busulj semmit.

Ezzel lehajoltam és a friss hóból elkezdtem golyókat készíteni.

Mikor vagy 10 darab készen volt, beletettem kalapomba, azután kiállottam a kocsit közepére. Felnéztem a második emeletre és kiszemeltem lakásadónőm ablakát. Czéloztam — és repült egyik hógolyó a másik után az ablak felé.

A negyedik golyót jobban dobtam, mint a többi, mert az nem az ablak felé, hanem egyenesen Czenczi néni ablakához repült, amit szerencsésen nem ki, hanem betört.

Czenczi néni felijedt erre. Azt hitte, hogy talán a várost bombázzák.

Világot gyújtott és először meg nézte a mi szobánkban, hogy otthon vagyunk-e. Mikor az ellenkezőről győződött meg, mindjárt tudta, hogy mi dobáltuk az ablakot.

Kinyitotta tehát az ablakot és rikácsoló hangon lekiáltott:

— Ki az a szemtelen, aki az én nyugal-mamat éjjél után is zavarni merészeli?

Ugy beszélt, mintha nem tudta volna, hogy mi.

— Mi vagyunk Czenczi néni, csak dobja le a kulcsot.

— Ki az a mi?

— Hát a Béla, meg a Vili.

Erre eltűnt az ablaktól. Kevés vártatva újra megjelent ott s lekiáltott:

— Itt van a kapukulcs, kapják el.

Egy nehéz tárgy esett a fejemre a magasból. Azt hittem, hogy a menykő esapott belém gonoszságomért, pedig csak az egyik czipőm volt.

— No Czenczi néni ne tréfáljon, hanem dobja le már a kulcsot, vagy jőjjön le és nyissa ki a kaput belülről — kiáltottam vissza neki.

— Hát iszen ledobtam, csak keresse meg, bent van a czipőben.

Belenyultam a czipőbe és tényleg bent volt a kapukulcs, a mi megváltónk.

Mégis csak okos asszony volt a mi Czenczi nénénk, hogy a czipőben küldte le a kulcsot, mert, ha csak szabadon dobja le, beesik a hóba, aztán kereshettük volna olvadásig.

Bejutottunk tehát nagynehezen lakásunkra és lefeküdtünk, hogy reggelre megtudjuk, mit hoz nekünk a kis Jézuska.

— Csak hozta volna meg a harmadik szekunda helyett a hármast, talán ma főispán lehetnék — Baksán.

II.

Ákit kétszer akarnak megégetni.

Nem tudom hogy igaz-e vagy sem, de kolégáim mesélték el a következő, távollétem alatt történt kis apróságot.

Kopottas öregasszony kopogó czipőben kopogtatott be egyik nap kereskedésünkbe. Körülnézett és jól szemügyre vette az összes alkalmazottakat. Sorba járt és mindegyik kolégám előtt megállt egy-egy perczig. Jól megnézte és azután csak ennyit mondott:

— Ez sem az.

— Hát kit keres néném asszony — rivalt rá Kövesi a vén banyára.

— Nincs itt akit keresek, édes jó ifiuram — válaszolt az öreg asszony és ezzel el kezdett sirni keservesen.

— No ne sirjon itt néném asszony, mert mindjárt én is sirok, hanem beszéljen és mondja meg, hogy kit keres — szólt hozzá Kövesi.

— Nincs, nincs, nincs — és még keservebben kezdett sirni az öreg asszony. Könyei záporoként hullottak szemeiből, lefolytak a padlóra és elmosták a nagy port. szemetet.

Ők összenéztek mindnyájan.

Nem tudták, szent-e, vagy örült.

Kis időre rá elkezdtek apadni a pataokban omló könyvek és megszólalt az öreg asszony.

— Hát kérem alássan, én egy ifiurat keresek. Igen jámbor képe és azon nagy szőke bajusza és szakállá is volt.

Ejnye az arkangyalát — szólt az öreg Serényi, aki máskülönben az üzlet pénzbeszedője — ez a banya alighanem a mi fürdőn üdülő betegünket keresi.

— Nagyon könnyen meg lehet — volt az egybehangzó válasz a kollégáktól, akik mindenben igazat adtak az öregnek, még akkor is, ha a pirosra azt mondta, hogy sárga, vagy a szalmazsákra ráfogta, hogy selyemkendő.

Én sem mondom kétszer, hogy nem azt keresi — folytatta az öreg. Lehet, hogy az öreganyja, vagy valami más idegen asszony, aki bele szeretett öregségére. De hát nem csoda, mert jóképű gyerek az Istenadta.

Miközben az öregasszony szemeit törölgette, Serényi oda sugta a többieknek:

— No, most megtréfálom ezt a vén boszorkányt, aki talán meg akarja rontani szegény gyereket.

— Hát bizony néném asszony — szólt hozzá komolyan — akit maga keres az nincs többé. Régóta nyugszik már a hant alatt. Meghalt.

— Szent Isten, de megvertél — sikoltott az öreg asszony és elájult.

— Hamar vizet, eczetet, spongyát, Jenő, Zsiga! — kiáltozott össze vissza a szemüveges Kövesi.

Volt is szaladgálás az üzletben. Egyik futott a vízvezetékhez, a mely el volt zárva. Nem volt víz. A spongya nem volt található, eczet pedig egyáltalán nem szokott nálunk lenni.

Egyszerre csak betoppant szerencsére Lévai Ernő, a főnök fivére, aki — látván, hogy mi a baj — valahonnét előkerített egy üveget, melyben mindenkinek nagy örömére valami szeszes ital volt. De volt benne még más is, a mire szintén szükség volt és ez — egy darab spongya, mely az üveg dugójából kiálló drótnak a végére volt erősítve.

— No gyerekek — szólt a hős Ernő — most támaszszuk fel ezt a banyát, legalább tudjuk meg, hogy mit akart Pick Ász-tól, a kit holtnak hitt és a ki talán most legjobban mulat a Balatonparton.

A buta Zsiga gyerek, a ki legjobban tudta, hogy az üvegben a gáz felgyújtásához szükséges spiritusz van, kivette a spongyát a dróttal együtt az üvegből. Meggyújtotta és aztán odatartotta a boszorkány orra alá, azon hiszemben, hogy azzal majd segít neki.

Nem is volt tőle rossz eszme, mert a banya megérezte a geberdusz szagot és magához tért.

Hanem rájuk is mordult:

— Az Isten szerelméért meg ne gyujtsanak, hisz már egyszer megégetett az a jámborképű legény a vászonvételnél. Azt mondta, mikor vettem, hogy 32 rőf, és csak 25 rőf volt. Átkozott legyen a másvilágon.

Ezzel újra összeesett és — meghalt.

Kollegáim kíváncsiságának elég lett téve. Az öregasszonynak pedig, kit időközben már föld alá tettek, azt ízenem a másvilágra, hogy — igaza lehetett.

Uri passzió.

VANKOVICH B. Géza egyike Somogyvármegye leggazdagabb földesurainak. Nagy mintagazdasága van Kesztyiben, ahol egy szép parkban áll kastélya.

Mint a többi Vankovichok, Gyula és Elemer, úgy ő is nagy lókedvelő volt és a pénz — amiben bővelkedett — nem kimélte, hanem összevette a legjobb lovakat és, ha behajtott Kaposvárra, a megye székhelyére, gyönyörű fogatait megbámulták.

A lovakat csak maga szerette hajtani és értett is hozzá.

Pattogott a hosszú ostor kezében s mint a szél, repültek a szilaj lovak, meg sem állva addig, míg nemes gazdájuk jelt nem adott nekik.

Róla beszélnek meggyeszer a következő, nem mindennapi történetet és, mint állítják, nem mende-monda, hanem megtörtént dolog, amit annak természeténél fogva nem lehet kétségbe vonni. Én azonban csak fentartással merem közölni.

Történt egyszer, hogy szemlét tartott istállójában lovai fölött, mikor is több, neki nem tetsző lovat kimustrált, melyeket aztán potom

áron lókereskedőknek eladott. A kimustrált lovak közt volt egy kedvencz lova is, melytől csak azért vált meg, mert kissé megkehehedett és nézete szerint kehes ló nem illik somogyi nagy urnak a kocsijába fogva.

Hogyan, hogyan sem, de annyit tudok, hogy sok kézen keresztül, évek multán, nevezett ló egy szegény rongyoszsídó birtokába jutott, aki nem tudta, hogy az ő lováért, melyet 7 forintért vett, valamikor egy nagy ur 500 forintot is fizethetett. Szegény öreg, hogy kenyerét megkereshesse, faluról falura járt, míg egyszer — mit sem sejtve — Keszti felé terelte egyik szemére már megvakult lovát.

Valami különös előérzete volt, mikor a falu közelébe ért és a szokottnál vigabban fujta sipját. És különös, hogy a ló is sokkal gyorsabban huzta a csonttal, ócskavassal és rongyokkal megterhelt kocsit.

Talán felismerte régi otthonát.

Ez okozhatta azt, hogy, mikor a falu közelébe ért terhével, futásnak vette a dolgot, ami még nem történt meg azóta, mióta a rongyoszsídot ismerte gazdájának.

Lassu hajtáshoz szokott urlovasa alig birta megfékezni a magánkivüli állapotban levő állatot, amely értékes terhével vigan száguldott végig a falun.

Szegény ember már kétségbe volt esve, hogy sohasem fog vele megállhatni, míg végre a koresma előtt meg tudta állítani a lovat és be is terelte az udvarba, ahol a félszer alá állt.

Maga pedig leszállt a kocsiról és betért a vendégszobába, hogy a kiállott ijedtség után egy kis szíverősítőt kebelezzon be.

Alig, hogy leült az asztalhoz, kocsizörgés hallatszott a koresma udvarán. A zsidó — roszszat sejtve — felugrott az asztal mellől és kiszaladt az udvarra, de már későn, mert lova tényleg ráismert arra a földre, ahol évekket ezelőtt büszkén repült párjával az urasági kocsi előtt.

Beképzelte magának, hogy most is az uraság szolgálatában van és minden további teke-tória nélkül, az utána szaladó zsidó rémületére, egyenesen a kastély felé vette útját az előbb már felsorolt árukkal megterhelt kocsival, azon hiszemben, hogy még most is a hintót huzza és — mint valamikor — be is fordult a kastély udvarába s repült-repült, meg sem állva addig, míg a kastély tornáczához nem ért, ahol hajdani ura rendesen kocsira ülni és leszállni szokott.

No volt most lárma a kastélyban.

Összeszaladt a cselédség és botokkal akarták kivenni a már szintén odaérkezett zsidót lovával együtt.

Hiába mentegette magát, a halálra ijedt szegény ember, nem használt semmit.

Már kezdték az öreget lovával együtt eldöngetni, mikor egy hatalmas hang megszólal az ajtóban :

— Megálljatok ! Mi történik itt ?

Az uraság volt ez, Vankovich B. Géza, aki nem tudta mire magyarázni a nagy lármát,

mig hibás lábaival a veszekedés színhelyére nem ért.

Tekintete hirtelen a nem éppen fényesnek mondható fogatra esett.

Nézte-nézte egy darabig és egyszerre felkiáltott:

— Hah!

Felismerte istállójának egykori disztét.

Könyceseppek gördültek ki szeméből, de átlátva a helyzet nagyon is kómikus voltát, hirtelen nevetésre fogta a dolgot és vele együtt nevetett a cselédség is, csak a szegény zsidó állt megszeppenve és várta, hogy mi fog ezek után történni vele.

E kritikus perczben előrántja az uraság revolverét . . . . Egy jól irányzott lövés — és a szegény pára élettelenül feküdt a földön: Requiescat in pace.

Más sem kellett a szegény zsidónak.

El kezdett jajgatni, a haját tépte, a földhöz vagdalta magát és máig is jajgatna, ha a ló gyilkosa egy ötvenes bankóval meg nem vigasztalta volna, a mivel busásan fedezve volt vesztesége.

Hogy pedig hasonló furcsa eset többé elő ne adjá magát, ettől a naptól fogva Vankovich B. Géza nem ad el többet lovat, hanem, ha ki akar egy-kettőt mustrálni, egész egyszerűen elküldi az árnyékvilágból.

Kaposvárról.

Lám, minálunk mennyi ujság,
Soh' sem fogyunk ki belőle.
Hol építünk, hol rombolunk,
Haladunk is jól előre.

Áll pár éve a czukorgyár,
Megy a munka bent serényen,
De, ha fogytán van a répa,
Szünetelnek, míg lesz télen.

Hisz ez hagyján lenne éppen
S nem nagyon sok gondot adna,
Ha a répa hulladékja
Bent a gyárban maradhatna.

Ha a levét kisajtották,
Kidobják a hulladékot,
De rögtön el is szállítják,
Nem marad egy perczig sem ott.

Viszik be az állomásra,
Nincs utjában árok, vagy gát,
Nem törődnek azzal, hogy ott
Utas érzi finom szagát.

De arról nem tehet a gyár,
Hogy oly kicsi az állomás,
Hogy éppen az indóháznál
Áll a répa. (Óh mily blamáge!)

Segítve lesz már e bajon,
Bővitik a pályaudvart;
De a Donner városrésznék
Csinálnak most egy kis zavart.

El lett zárva előlük a
Rendes kocsi és gyalogut,
Sinpárokat rakatott rá
A királyi államvasut.

Épitett egy hidat érte,
De mit veszünk észre most? Óh!
Keresztül, ha megyünk rajt, ott
Tartunk, hol a mádi zsidó.

De még mit veszünk itt észre?
Hogy eltörpült a sétatér.
Hol vannak a hatalmas fák?
Ami maradt, semmit sem ér.

A hol hajdan szerelmesek
Sugdolóztak, csókolóztak,
Oda egy nagy csapat barna
Teknővájó czigányt hoztak.

Kik a százados szép fákból
Vályut és teknőt faragtak.
Sétaterünk szebb részéből
Egy picziny bokrot sem hagytak.

Hát az arenából mi lesz?
Talán pajta, vagy majd félszer.
Isten ucsese, igaz lesz ez,
Nem merem mondani kétszer.

Megtörténhet az a dolog,
Hogyha majd egy drámát adnak,
A megholt drámai hősök
Vonatfüttyre feltámadnak.

De menjünk most a városba,
Nézzünk ott is kicsit körül.
Mindenfelé szépül, épül,
A sok munkás ennek örül.

Épült egy szép internátus
A szegedihez hasonló,
Akinék ezt köszönhetjük:
Követünk, jó Vörös László.

Most ne vessünk mind egy nagyot,
Hisz ez igen kaczagtató:
Kaposvár városában volt
Egy gymnásium eladó.

Eladták, mert egy új épült,
Gyönyörű, szép, nagy palota.
E hirt talán már mindenki,
Aki tudja, már hallotta.

Hátra van még . . . . jaj! No mi is?
Igaz — a fekete leves.
Tisztelt olvasó publikum!
Ennek ám ne nagyon ne vess:

Még mi épült mostanában?
Megmondani alig merem,
Hálát adok Istenemnek,
Hogy belsejét nem ismerem.

E humánus intézetnek
Őrültek háza a neve,
Szerencsétlen, elmebeteg
Embertársak laknak benne.

Most sül ki a dolog vége,
Ami megint neveltető:
Budapesten kicsi lett már
A hirneves Lipótmező.

És miután Kaposvárott
Igen kevés őrült volt még (?)
Vaggónszámra hozták onnét,
Mint a gabnát, vagy a dinnyét.

Hanem jó lesz bevégeznem,
Mert elérne engem a vég',
Hogyha még többet is írnék,
Talán én is megőrülnék.

Æ „tekintetes tanácsos ur.“

CSAK tekintetes ur volt még a mi tanácsos urunk, mikor egy szép napon a nyilvánosság terén szerzett érdemeinek elismeréseül megkapta a „királyi tanácsos“ czimet, és lett belőle igazi „nagyságos ur“.

Tudvalevőleg a királyi tanácsos czimüeket a nagyságos ur megszólítás illeti, és erre a mi tanácsos urunk sokat is adott.

A ki őt nagyságos urnak szólította, annak volt előtte becsülete, azt szerette, hanem, aki csak tekintetes uramozta, arra haragudott és köszöntését, ha találkozott ilyennel, nem is viszonzotta.

A különben különcz ember nem bir fekvő birtokokkal, hanem temérdek készpénzvagyonnal rendelkezik ; mindamellett férjhez adott leányainak a legegyszerűbb és legolcsóbb kelenyén kívül semmi készpénz hozományt nem adott, és nem is fog adni, míg életben van, hanem halála után kapják meg jussukat, ami mindegyik leánya részére irigylésre méltó kis összegecske fog lenni.

Egyszer a tanácsos ur két lova mellé új kocsist fogadott, aki — ostoba zalai paraszt-

legény létére — sehogy se tudott rászokni, hogy a tanácsos urat nagyságos urnak szólítsa.

Beállit hozzá etetés idején egyszer a kocsis és kalapját tiszteletteljesen leemelve, zalai tájszólással megszólította:

— Kiérek zabot tekiéntetős ur a luvaknak, mer máma nagyon kifáradtak és mán iéhösek lösznek.

A tanácsos ur boszankodva rákiált:

— Jancsi! Nem megmondtam neked százszor is, hogy nekem ugy mondd nagyságos ur?

— Hát iszen mögmonta vuóna a tekiéntetős ur egy párszor — felelt flegmatikusan a paraszt kocsis — halom ién mán szeretniém a zabot látni.

— Te kutyaházi! Hát neked nem használ a szép szó? Én nagyságos ur vagyok és, ha mégegyszer azt mered nekem mondani, tekintetes ur, akkor tüstént kiteszem a szürödet.

— Ejnye no! Ne incsiéköggyön velem a tekiéntetős ur, halom aggyon már zabot, mer a szögiény állatok a nyövéket is kilúogatik.

— Te akasztófárávaló gézengúz gazember! Mit csináljak veled?

— Mit? Hát aggyon zabot tekiéntetős ur.

Erre aztán elfutotta a méreg a tanácsos urat és egész indulatosan, kezeivel a levegőben hadonázva, rákiáltott a buta kocsisra:

— Te istentelen betyár! Tudd meg már egyszer, hogy én királyi tanácsos vagyok és azt is tudd meg, hogy egy királyi tanácsos nagyságos ur. — Megértettél?

— Királyi tanácsos — okoskodik a kocsis.
— Mán azt niéköm hijába mondi, mer az király
űő fölsiége nem gyün a tekiéntetös urhó taná-
csot kiérni.

Természetes, hogy a tanácsos ur erre
elküldötte buta kocsisát és fogadott helyette
olyant, akivel meg tudta értetni, hogy ő nagy-
ságos ur.

*

A nyár nagyobb részét egy balatonparti
fürdőben szokta tölteni, ahol minden esztendő-
ben összejön megszokott sakkpartnerjeivel.

A régi ismerősök szívélyesen üdvözik a
nagyságos urat s még a legkisebb paraszt fiuk
is, kik Kneip páter tanácsa nélkül is meztláb
járnak, kalaplevéve köszöntik:

— Kezit csókulom nagyságos ur.

Ezeknek ő valóságos patrónusok. Minden
köszönés és minden kezesók után ad nekik egy-
egy pénzdarabot. Hanem a lurkók sokszor
kijátszák a szórakozott öreg urat, ha egy-két
czigarettára akarnak szert tenni.

Némelyik egymásután háromszor is elibe
kerül és mindenkor más-más arcot vágva
köszönti:

— Kezit csókulom, nagyságos ur.

Persze, a nagyságos ur nem veszi észre
turpisságukat, mert a legkisebb gondja is
nagyobb annál, mintsem arra vigyázzon, hogy
a Csana, Gyurka, vagy a Pista gyerek, akiket
már névszerint is ismer, kapott-e tőle ajándékot,
vagy sem.

*

Egy izben a tanácsos ur a fürdőidény végeztével haza utazott, hogy hivatásának, mint eddig is, pontosan eleget tegyen.

Nem lévén még akkortáiban annyi vasut, mint most, kocsin kellett neki utaznia, ami a rossz, köves veszprémi és felsősomogyi utakon hosszú időt vett igénybe.

A hosszú utazás nagyon kifárasztotta az öreg urat és éjjel, midőn hazaérkezett, nem is beszélt övéivel, akik nem várták hazajöttét, hanem rögtön lefeküdt hálósobájában, a melynek közvetlen közelében van az istálló.

A szobának az udvarról külön bejárata volt és így nem is zavarta az alvókat, hadd nyugodjanak csendesen. És, hogy semmi zaj ne legyen a házban, még kocsijával sem hajtatt be az udvarba, hanem elküldte egy közeli koresmába.

— Így majd nagyobb lesz a meglepetés — gondolta magában.

Éjfél után két óra lehetett, mikor a nagyságos ur valami szokatlan zörejre ébredt föl.

Leszállt az ágyról és elkezdett hallgatózni, hogy mi az.

Erős ütések és kopogások voltak szobájának az istálló felé eső falán hallhatók.

Mi lehet ez — gondolta magában — hisz a lovakat ő egy koresma istállójába küldte, így hát azok nem doboghatnak, hanem bizonyára betörők lesznek, akik nem is sejtik, hogy ő itt-hon van.

Hogy meglephesse őket, nem is gyújtott világot, hanem — nem lévén a hálósobában hálóköpenye — rávette porköponyegét és lábujjhegyen, óvatosan, hogy senkit fel ne ébreszsen az alvók közül, végig ment a salonon és a többi hálósobákon dolgozósobájába, hol rendszeren az íróasztalon szokott feküdni töltött revolvere.

Meg is találta és azon az uton, a melyiken jött, sietett visszamenni, nehogy addig betörjék a falat és lakásába jöhessenek a gazok.

A holdvilág kissé megvilágította a szobákban uralkodó homályt és, amint a nagyságos ur a salonba ért, mely az ő hálósobáján innét volt, szemben egy emberi alakot látott meg, aki egyenesen pisztolyt szegezve jött feléje.

A még folyton tartó topogás és ütések közepette egy lövés dördült el a nagyságos ur revolveréből, mely után — a salon hatalmas tükre ezer darabra törve esett a padlóra.

Erre aztán felébredtek a házbeliek és mécsikkel, gyertyával, éjjeli pongyolában rohantak a salonba, a hol két meglepetés várt rájuk egy helyett.

Ott látták a nagyságos urat, revolverrel a kezében és a drága tükrök ezer darabját a földön.

A tanácsos ur a félhomályban saját maga képését rablónak nézte és a tükröbe lőtt.

A viszontlátás édes örömei helyet óriási csete-paté keletkezett és csak nagynehezen tudta a tanácsos ur megértetni környezetével,

hogy nem csupa passzióból lőtt a tükörbe, hanem betörőre vesztegette a lövést, de célzott tévesztett a sötétben.

Kimentek az udvarra és keresték a betörőket, de nem találtak egyet sem. Az istállóba pedig, hol egy kis mécs világa terjesztett fényt, csak remegve mert bemenni a tanácsos ur.

Pedig bátran bemehetett volna, mert az előző napon huszárok jöttek a városba, kik közül hármat bekvártélyoztak istállójába.

A három ló rugdalta a falat és az okozta a viszontlátás édes örömeinek elmaradásán kívül a nagy tükör halálát.

A tükör helyett a nagyságos ur állíttatott egy másikat, és, ha belenéz, mindenkor eszébe jut, hogy annak Istenben boldogult elődjét úgy lőtte agyon.

Szegény tükör.

Æ kapos-udvardi „vonósnégyes.”

NEM a Hubay-Popper-féle vonósnégyesről szólok, hanem egy más vonósnégyesről, melynek tagjai nem kamarazenészek és a melyben nem volt sem primhegedüs, sem másodhegedüs, sem pedig gordonkás.

Egyformán huzta ennek a vonósnégyesnek mindegyik tagja. Egy hangszeren egy nótát huztak mindig, csak, mikor az ötödik tag, a karmester egy hosszú ostorral a nyakuk közé dirigált, akkor csináltak némi variációkkal kibővített változást.

Nem is kottáról játszottak és nem is néztek játszás közben arczczal a karmester felé, mégis oly ügyesen játszottak, hogy ahol és amikor felléptek, mindenütt és mindenkor bámulatra ragadták a nézőket.

De volt ennek a vonósnégyesnek egy hatodik tagja is, aki tulajdonképpen nem is tagja, hanem tulajdonosa volt ennek a kissé furcsa társaságnak.

No, hát furcsa vonósnégyes is volt ez, mert négy tagból kellett volna állni, én azonban, hogy teljes legyen az összhang, hatból állítottam össze.

Hanem el is dalolom annak a nótának a melódiáját, melyet a kapos-udvardi vonósnégyes mindig olyan egyformán játszott és a melyet csak a somogyi nép öregeitől lehet a hosszú téli estéken hallani, amint fiaiknak és unokáiknak dalolják.

*

Aki már utazott a budapest-flumei vasutvonalon, annak bizonyára nem kerülte el figyelmét az a várszerűen épült kastély, mely ott büszkélkedik Kaposváron tul, a kapos-udvardi nagy dombon.

Csonka tornyán régente nemzeti szín lobogót lengetett a szél, mely jelezte, hogy van élet a kastélyban és, hogy hatalmas ur lakja.

Saághi Sórich József gróf volt e kastélynak ura, aki nem annyira a mulatozásnak, mint inkább a művészetnek szentelte életét.

Különösen a festőművészet remekei voltak szép gyűjteményében képviselve.

Maga is kitűnő festő volt és nem egy szép műnek volt a megalkotója. A mellett még egy-két szegénysorsu, de tehetséges fiatal festőművészt képeztetett ki, kik ma már neves emberek és mai napig is áldják immár porladozó csontjait.

*

Egy izben a király Magyarországra jött hű magyar alattvalóinak látogatására. Hogy az uralkodót illő fogadtatásban részesítsék, lovas bandériumokkal és szebbnél-szebb fogatokkal mentek elibe a határ felé.

Egyik főúr a másikon tul akart tenni és igyekezett mindegyik minél nagyobb pompát kifejteni.

Sórich József gróf is a küldöttségben volt és, hogy megmutassa, hogy ki tud tenni a hazáért, hatos fogaton jelent meg a király előtt.

Tudvalevőleg hatos fogaton csak a királynak szabad járni, aki, midőn meglátta, hogy a gróf az ő jogait bitorolja, annyira megharagudott, hogy tüstént magához hivatta és alaposan megdorgálta. De ez még nem volt elég nagy elégtétel a királynak, hanem keményen meg is büntette.

Nemsokára rá egy furcsa négyesfogatot lehetett látni Somogyban. Nem négy ló, hanem négy hatalmas ökör volt a szép batár elé fogva, melyek a jármon kívül még olyan szerszámokkal is el voltak látva, mint a lovak.

Ez volt a kapos-udvardi „vonósnégyes“.

A karmester a kocsis volt, aki a batár bakjáról dirigált az ökröknek az ostorral.

Bent, a batár ülésén ült a vonósnégyes tulajdonosa, gróf Sórich József, aki azonban nem privát passzióból ült ezen a fogaton, hanem legfelsőbb parancsra, még hozzá büntetésből.

Ez volt az a kemény büntetés, amivel a király a grófot sujtotta és, amit annyira megszokott, hogy, mikor már szabadott volna neki lovakon járni, akkor is az ökröfogaton járt még jó hosszú ideig.

Most 5 éve annak, hogy a kapos-udvardi kastély tornyán a nemzeti szín lobogó helyett megjelent a fekete gyászlobogó. Meghalt gróf Sórich József, a kastély ura, akinek halálával együtt sirba szálltak a kapos-udvardi vonósnégyes által játszott nótának utolsó, mélabus akkordjai.

Azok a jó kadarkaiak.

HIRES község Somogyban Kadarka, nem csak arról, hogy polgárainak szép és jó lovaik vannak, hanem arról is, hogy tűzoltó trombitásuk a legokosabb ember a faluban.

De még hiresebb arról, hogy onnét kerültek és kerülnek ki a leghiresebb lókötők.

Talán még emlékeznek a tisztelt olvasók közül néhányan arra a monstre pörre, melyet a Kaposvári királyi törvényszék vezetett és, a melyben majdnem másfélszáz vádlott állt a bírák előtt, kik mindnyájan lólopásért és lópasszus hamisításért, nem ültek, hanem álltak a vádlottak padján.

Ezek kevés kivétellel kadarkai lakósok voltak, kiket egytől-egyig kisebb-nagyobb fogházbüntetésre ítélték.

Hát arra ki fog emlékezni, mikor Kaposvárott a városi rendőrök két rablót lőttek agyon, kik fényes nappal egy — a vasutállomáshoz közel levő koresma udvarán egy harmadik társukkal együtt kocsira ültek és nem akarták észrevenni, hogy az nem az ő kocsijuk, meg, hogy egyáltalán nekik nem is volt kocsijuk.

Csak akkor vették észre az erőszakos tévedést, mikor a vágatató lovakkal a vasuti átjáró-

hoz értek és nem birtak átmenni, mert éppen akkor indult a személyvonat Fiume felé, minél-fogva a sorompó le volt eresztve, illetve el volt zárva.

Két tűz közé voltak most szorítva.

Előttük a vonat robogott, hátuk mögött pedig a lovak tulajdonosának és a fellármázott rendőröknek kiabálása hallatszott:

— Fogják meg! Fogják meg!

Nem tehettek mást, mint leugráltak a kocsiról és azt lovastól együtt otthagya, a vasuti átjáró alatt levő vízlevezető csatornán át menekültek üldözőik elől, árkon-bokron keresztül kezükben töltött revolverrel.

Az ez idő alatt megszaporodott rendőrség nyomukban szaladt utánuk és kergették őket addig, míg Miska bácsi, a kaposi hóhér kutya-nyuzó művésztelepe felé nem értek, hol az örületes hajszában kifáradt lókötők el kezdtek lődözni üldözőikre.

A rendőrök — látván, hogy a dolognak fele sem tréfa — szintén használatba vették fegyvereiket és vizsnozták a felebaráti üdv-lövéseket, még pedig fényes eredménnyel, mert, míg a rablók csak az öreg Csorbics rendőrnek egyik karját sebesítették meg, addig a rendőrök a három gazember közül kettőt keresztül lőttek, hogy holtan kerültek el a gyepen.

Ugylátszik azonban, hogy a rendőrök nem lehettek megalégedve két hitvány emberérettel, mert a lődözés közepette véletlenségből egy —

a lövések zajától felriadt nyulat is agyonlőttek, amiből másnap pompás vacsorát készítettek maguknak.

Ami pedig a legnevezetesebb a dologban — az agyonlőtt gazemberek kadarkai lakósok voltak, kik közül az egyik a Bor-Zsebi János fényes névre hallgatott, mig élt.

E két nevezetes tettük után — eltekintve a kisebb-nagyobb lopásoktól, amiket már ezelőtt elkövettek, még rosszabb hírük lett a kadarkaiaknak.

El is tagadják, hogy hova valók, nehogy lóköttöknek nevezzék őket.

Hanem, akiben a somogyiak felismerik a kadarkait, annak aztán van mit hallgatnia.

Egyszer a falu jegyzője, aki valami ügyes-bajos dologban Kaposvárott járt, bement egy fekete levesre a Korona kávéházba, hol felismerték néhányan és, mikor legnagyobb élvezettel szürcsölgette kávéját, oda mentek hozzá és beszédbe ereszkedtek vele.

A falu pennája nem is gondolt semmire sem és vigan társalgott ismerőseivel. Beszéd közben az egyik uriember — bosszantani akarván a jegyzőt — így szólt hozzá:

— Hallja jegyző ur! Én szégyelnék Kadarkán lakni és még hozzá jegyző lenni, ahol egyetlen egy becsületes ember sem lakik.

— Már kérem, nincs önnek igaza uram, mert, ha akármilyen rossz hírünk is van nekünk kadarkaiaknak, azért, ha több nem is, de egy becsületes ember van a falunkban.

— Ki az? — kérdezték mindnyájan.

— Az én kocsisom — felelé büszkén a jegyző.

Még jól ki sem mondta ezt a jegyző, egy rendőr jelent meg a kávéházban, aki a főpinczért arra kérte, mutatná meg neki a kadarkai jegyző urat.

A főpinczér hozzá is vezette a rend éber őrét, aki ezekkel a szavakkal szólította meg:

— Hát kéröm, maga lönne az kadarkai jegyző ur?

— Igenis én vagyok — felelt a jegyző.

— Hát akkor, négy szöm közt lögyön mondval, vögye tudomásul, hogy az kocsissát letartóztattam, mer szénát tetszött neki lopni az kocsma udvarán egy másik kocsirul.

— És ez igaz legyen? kiáltá a társaság előtt szégyenbe hozott jegyző. — Hát már az én kocsisomat sem lehet a becsületes emberek közé számítani? Pedig becsületes volt mindig az istenadta.

— Én is a mondó vagyok — duplázta rá a rendőr — hogy a jegyző ur kocsissa böcsületös embör vót az faluba, mer, még a többiek lovat loptak, ü csak szénát lopott a lovaknak.

*

Meghalt azóta Miska bácsi, a kaposi hóhér és eltemették az öreg Csorbics rendőrt is, hanem a kadarkaiakon azért rajtuk maradt a „lókötő” név.

Fonyód.

EGY jó barátom azt kérdezte tőlem, hogy melyik balatonparti fürdőhelyet találom én legszebbnek.

— Hát biz én — feleltem a jó barátoknak — Fonyódot.

— És miért éppen Fonyódot? Hisz vannak annál élénkebb és szebb helyek is, például Balatonfüred, Siófok és Balatonföldvár.

— Hát én Fonyódot azon egyszerű oknál fogva tartom legszebbnek, mert máshol még nem voltam. Meg, ha lettem volna már Füreden, vagy Siófokon, akkor is talán Fonyód lenne az én legkedvencebb fürdőhelyem (de csak nyáron.)

Eszembe jut most, hogy mi volt Fonyód akkor, mikor 5 esztendővel ezelőtt harmadmagammal egy kirándulást tettünk oda Lengyeltótiból az apostolok szekerén. (Ez volt akkor az egyedüli közlekedési eszköz a kocsin kívül, amivel rendelkezhattunk.)

Azon a magas meredek hegyen, ahol ma a Mari-villa, Annus-nyaraló, Pihenő, Álmos-nyaraló és a többi szebbnél szebb villák vannak, akkor még egy vadon volt. Nem lehetett ugyan egy amerikai őserdőhöz hasonlítani, de unoká-

jának nevezhattük, mert csak nagy nehezen lehetett megközelíteni, különösen a Balaton felől. Ma már 3-4 felől is vezet rendes ut a villatelephoz, a gyalogjárók és kocsinjárók számára.

A Balatonpartról egy szerpentin uton lehet feljutni, melynek építése — tekintve azon a részen a hegy meredekségét — sok időt vett igénybe, hanem most, hogy készen van, megkönnyíti a villatelepen lakóknak a le és feljuthatást.

Ahol Vadkertiék Fonyód-Fürdőtelep szállodája és vendéglője van, ott öt évvel ezelőtt volt egy iszonyu nagy — semmi. Ahol a vasutállomás van, ott meg nem volt semmi, még egy bakterház sem. Ma már van kettő is.

Ottlétemkor a felső bakterházban lakott egy szép özvegy pécsi tanárné, míg a bakter és felesége még följebb laktak és pedig fölötte — a padláson.

Dicsérem Szilágyi vasuti őrnek M. Á. V. eszét, aki ezenkívül még egy, ponyvából és néhány szál deszkából összetákoltt fürdőkabint bocsátott szép lakójának rendelkezésére, amit én is igénybe vehettem egy vasuti sógorom protekciója folytán, aki — nem tudom biztosan — vagy állomás főnök, vagy kalauz, vagy pedig csak bakter Kaposvár városában.

A Balatontavi Gőzhajózási Részvénytársaság hajói máskor csak füttyentettek, de oda nem néztek Fonyódnak. Ma már azonban megállanak a 200 méter hosszú kikötőnél, amely, mint egy óriási nyelv nyúlik be a Balatonba.

Nagy forgalom nincs még a hajóállomáson, legföljebb, ha egy utas (ha még utas volna) bemegy a hajóba és kér a kapitánytól egy menetrendet, aztán újra kijön a hajóból, mint ahogy én is tettem.

Nem éppen hosszú ideig volt alkalmam Fonyódon tartózkodni, de a rövid idő alatt sok mindent észleltem.

Mint már említettem, nem voltam még sem Siófokon, sem Balatonfüreden, (Kaposfüreden igen) sem Földváron, (oda majd, ha meghalok, megyek deszkát árulni) de azért határozottan állíthatom, hogy sehol az az egyszerűség nincs, mint Fonyódon. Ott nem járnak a hölgyek elegáns toilettekben, nem viselnek divatos fürdőkalapot és nem fürdenek cifra fürdőcostümekben, hanem mindenben a legegyszerűbbet szeretik.

A Fonyód-Fürdőtelep szálloda kertjében együtt ülnek és isszák sörüket: a főbíró meg az inasa, a nagyságos asszony és a szobaleány, a zsidópap meg a plebános, a polgármester meg a kereskedősegéd és a báró meg a lovásza.

Bertók Dina, a félszemű cigány egyiknek épp úgy huzza a nótáját, mint a másiknak és a lovászyereknek épp úgy megköszöni a potrohos nagybögős tányérozáskor a két krajezárt, mint a miniszteri tanácsos urnak, vagy a főispánnak a koronát.

A drágaságról, jobb, ha nem is fogok szólni. Nekem nagyon olcsó is volt minden. Reggelit és vacsorát, vasuti sógorom volt oly kedves

a Kaposvár-Fonyódi vicinálissal minden nap küldeni hazulról — persze gratis. Azaz még sem egészen ingyen, mert az elemózsia átadójának mindig ígértem valamit épp úgy, mint Szilágyi vasuti őrnek a kabin használatáért, de természetes, hogy meg nem adtam, amit ígértem. (Elfogadják majd máskor is.) Az egy ebéd volt az, amit drágának találtam, mert pénzt, de nagyon sok pénzt kellett érte fizetnem.

A reggelit és vacsorát hidegen, hol a hüvösön, hol a melegen költöttem el, de azért, ha előfordult, hogy vacsorára, vagy reggelire melegget akartam, akkor beültem a Fürdőtelep-szálloda kertjébe és hozattam egy pohár sört, ami oly meleg volt rendesen, hogy elment tőle az étvágyam.

Van még a hegytetőn két vendéglője Fonyódnak. Az egyik a „Szarvas“, a másik a „Hullám“. Itt meg az a baj, hogy mire az ember kap valamit, megjön az étvágya és, mire a fizetőpinczér jön, újra megjön az étvágya.

Egyébként pedig a „Szarvas“ vendéglőnek az a nevezetessége, hogy egy valóságos borbély kezeli, akitől nem lehet rossz néven venni, hogy vendégeit — bocsánat ezért a kifejezésért — megnyuzza.

Legolcsóbb vendéglő a három közül a „Hullám“.

De miért?

Mert egyik nap egy lengyeltóti-i bajtársal nagy murit csaptunk ott, ami nem került egy krajczáromba sem. Ő fizette a czechemet.

A délutáni órákban általános alvás van Fonyódon. Alszik az ur, alszik a szolga, alszik a vendég és alszik a pincér, de még a cigányok is. Csak egy ember van ébren és ez is csak egy 13 éves parasztfiu, a postahivatal kihordója, akinek a főnök egy hónapra két forint fizetést ad. Ezért egész nap kell neki járkálni a vasutállomástól, ahol a póstahivatal is van, föl, a háromnegyed órányira levő villatelepre és vissza.

Hanem a ficzkó a mellett a két forint fizetés mellett keres többet is. Egyszer egy árokszélen pihent, mikor odamentem hozzá és meginterwievoltam . . . . Bevallása szerint abban a hónapban 37 forintot kapott a villatulajdonosoktól borravalónak.

Nagyon szép az, mikor $18\frac{1}{2}$ -szer annyi a borravaló, mint a fizetés.

Itt önkénytelenül felkiáltok:

— Irigyellek, óh fonyódi postásfiú!

Este felé megint új élet támad a vendéglőkben. Megszólal a cigány hegedűje, a mely szívhez szóló hangjával odacsalsa a vendégeket, akik már behűttették magukat a Balaton jó vizében.

Ilyenkor a Fonyód-Fürdőtelep szálloda a legélénkebb, mert közel van a vasut és hajó állomáshoz, és, aki utazni akar, annak nem kell félni, hogy lekésik a vonatról, vagy a hajóról, hisz, ha hármát lép, az állomáson van.

Irnék még többet is Fonyódról, de azt nem akarom megírni, hogy láttam, mikor egyik

nap délutánján egy lengyeltóti-i gavallér, H. Mikszike egy nagy adag sonkát és két tányérat hozatott asztalához.

Társaságában volt a zsidó tanító is, ki arról nevezetes, hogy nagyon sokat tud enni, és különösen — szereti a potyát.

Hozzá is látott, hogy a nagy adag sonkát segíti elfogyasztani, de — sajnos — nem sokat ehetett belőle, csak egy kis darabot, amit tányérajára kivett, mert Mikszikének — nem tudom biztosan, miért — nem izlett a sonka és elvitette asztalától a kis picolóval. Kifizette, de nem hozatott helyette másikat.

— Talán a tanító urat akarta kijátszani.

Ugy látszik, hogy mégis kell többet irnom, mert arról nem is tettem említést, hogy én nem Fonyódon hanem Lengyeltótiban laktam, mert Fonyódon — kénytelen vagyok nyilatkozni — roppant drága egy rendes lakás és nekem, legőszintébben megvallva, kevés pénzem volt. Lengyeltótiban pedig minden este tárt karokkal és puha vetett ággyal fogadtak, ami nem is került pénzembe.

Lengyeltótiból Fonyódig mindig retour-jegyet váltottam, ami III. osztályban (mert nem volt IV.) csak 25 krajezárba került. Hanem az utolsó nap becsaptam a vasutat. Retourjegyet váltottam Fonyódig és vissza, de visszafelé nem használtam el a jegyet.

Meggondoltam magamat és váltottam egy másikat Kaposvárig, honnét éjjel üres zsebekkel és fenti adatokkal vissza jöttem Pécsre.

Dombovártól Pécsig aludtam és álmodtam arról az akasztófáról (nem én lógtam rajt) a mely ott áll a Fonyód—Füüdőtelep szálloda kertjének kellő közepén, intőjelül azoknak, akik (mint én is) kevés pénzzel mennek a Balatonra fürdeni és a melyről tulajdonképpen az akasztott ember helyett egy hatalmas lámpa szokott este a magasból lelógni.

Somogyi parasztész.

AZ T mondják, hogy a somogyi parasztok okos emberek. Igaza is van annak, aki mondja, mert a somogyi parasztok csakugyan okos emberek.

Nem azért állítom én is ezt, mert magam is somogyi vagyok, hanem személyes meggyőződésből.

De hogy is ne volna okos a somogyi paraszt, már azért is, mert nem engedi meggyében a már mindenfelé elterjedt socializmust fejleszteni. Meg aztán nem is iszákos, hanem szorgalmas, munkás nép.

Neki nem kell semmi, ami a másé. (ha nem férhet hozzá.) Meg van elégedve azzal, amivel bir. (de azért ferdén néz arra, akinek több van.) A zsidót is szereti. (ha ad neki kontóra.) Templomba is eljár mindig. (ha csak le nem issza magát a koresmában addig, míg a másodikat harangozzák.)

Ami pedig a földolog, saját földjét úgy megműveli, mint semmi más megyebéli nép. Ha ráér, nem csak saját földjét műveli, hanem segít a szomszédnak is, különösen akkor, mikor megérett a gabna, gyümölcs és leginkább a szőlő. (de ezt csak akkor teszi, mikor a jó szomszéd nem látja.)

No de most csitt ám!

Nagyon is eljárt a szám, hisz jó magam is „somogyi bieskás“ vagyok, tehát nem szabad az én jó somogyi népemről ilyen rosszat írni. Nem is az egész vármegye népét jellemeztem e pár sorban, hanem csak azokat a „jó kádaraikat,“ akiről már előbb mesét mondtam és, akiktől teljesen elütött a Felső-Bü pusztán született Vas Kari, a bodrogi volt koreszmárosnak egykori leibdienerje.

Ez a Kari egy olyan nagy „fajankó“ volt, (kár, hogy nem Fa János volt a neve.) hogy azt sem tudta, hány nyolecz kalács.

Mikor tizenhat esztendő kamasz korában elküldte az apja szolgálatot keresni, a következő szavakkal bocsátotta el:

— Aztán Káró fiam, ha valahá maj eszegőcz és kérdik tüled, hogy mennyi bért kívánsz, akkó te sase kérgy ennyit, vagy annyit. halom csak annyit mongy, hogy, hát a zurra bizom a füzetést. Aszt azonba mögmondom, hogy esztendőre, ha eszegőcz, ne másképen, mind harmincz pöngő készpénzér, osztég kívánný egy pár esizmát, mög egy őtőzet ruhát.

— Mögfogadom a szavát éd's apám, —
— szólt a fiu — álgya mög a zisten — és bucsut vett a kapufélfától, el ment szolgálatot keresni, világot próbálni.

Az ilyen surgyánka legénynek, ha világot próbálni megy, elmaradhatatlan utitársa a pipa, meg a dohányzacskó, tele jó dohánnyal.

Kari is egy pipát vitt magával és alig, hogy kiért a Felső-Bü puszta végén levő csárdához, legelső dolga volt pipáját a tarisznyából kivenni, jól megtömni hamisítatlan szuloki dohánnyal. hogy aztán rágyujthasson.

Minthogy pedig gyufa nem volt nála, betért a csárdába és vett egy tasak, nem szalónképes, hanem szalón kénes gyufát. Mielőtt azonban kifizette volna, egy két szálát próbaképpen meggyújtott, hogy csakugyan ég-e.

Mikor aztán meggyőződött róla, hogy ég, utnak indult, de a pipára nem mert rágyujtani addig, míg a puszta határát át nem lépte. Amint ez megtörtént, szájába vette rögtön a pipát és rágyújtott, azaz csak rá akart gyujtani, de nem tudott, mert időközben szél támadt, amely a meggyújtott gyufákat rögtön eloltotta.

Már-már fogytán volt az egész pakli gyufa, mikor Karinak eszébe jutott az a mondás, amely így hangzik :

— Szél ellen nem lehet pipálni.

Tehát visszafordult és így nagy nehezen, de mégis valahogy rá tudott gyujtani.

Hanem a pipálás szerezte nagy élvezetben és a felszálló füst gyönyörködésében megfeledezett Kari küldetéséről és, a helyett, hogy újra előre arcot csinált volna, ment vissza Felső-Bü felé. Egyszerre csak azon vette észre magát, hogy újra otthon van apja házában.

Szerencséjére az öreget nem találta otthon, aki bizonyára jól elagyabugyálta volna, hogy ily hamar visszatért és még mielőtt megjött, jogta az irháját s újra utnak indult.

De most már azzal az egy tapasztalattal többet tudott, hogy szélnek idején, ha pipára akar gyujtani, arra kell fordulnia, ahonnét nem fuj a szél és mikor már rágyujtott, akkor ujra vissza kell neki fordulni.

Ennek tudatában a világot próbáló Kari megérkezett az első faluba, melynek Bodrog vala a neve.

Itt először is a falu zsidájához, a Fülöp korcsmároshoz tért be azzal a szándékkal, hogy, ha kell neki, akkor elszegődik hozzá, mert falusi jámbor zsidónál a legjobb szolgálni, aki se szombaton, se vasárnap nem dolgoztat cselédjeivel.

Hidegvérét megőrizte jobban, mikor betért a korcsmároshoz szolgálatot keresni, mint a magunk fajta ember, akinek ilyen esetben először protektort kell keresni és, mikor az már meg van, inába száll a bátorsága.

— Csés jónapot Fülöp bácsi — köszöntött be hozzá Kari, aki már előbből is ismerte az öreget.

— Adjon Isten neked is Kari fiam. Hát mi járatban vagy, hogy ugy fel vagy tarisznyálva.

— Hogy mi járatban vagyok?

Hát'szen tudhatná mán Fülöp bácsi.

— Már honnét tudnám?

Nem montam én mög magának aratáskor, hogy az üssze e gyüök magáhó szógának — mondá egykedvűen a Kari — és akkó mög is ígérte, hogy főfogad.

— Igazad is lehet Kari. De akár ígértem, akár nem, ha akarsz, most itt maradhatsz nálam, mert Péntölös Ferkó, a mostani szolgám katona lett és holnap, október elsején be kell neki rukkolni Kaposba.

Mikor Kari ezt hallotta, majd ki ugrott a bőréből örömeiben. Nem is volt neki egyéb vágya, mint a Fülöp bácsinál szolgálni és, szinte kitörő örömmel mondta:

— Itt maradok Fülöp bácsi.

— Jól van Kari, de mennyi bért kérsz?

Már-már akarta mondani, amint apja meghagyta távozásakor, de eszébe jutott, hogy nem szabad neki kérni, hanem a gazdára kell bízni.

— Tuggya mit Fülöp bácsi? Aggyon neköm annyi füzetést, a mennyit ölegendőnek talál.

— Én adok, a mennyit elegendőnek találok — felelt a korcsmáros — hanem majd te nem leszel vele megelégedve.

— Mennyi lössz a? — kérde kíváncsian Kari.

— Adok neked 40 forintot egy esztendőre. .

— Ugy nem gyűjök e — vágott közbe Kari.

— No várd meg, míg elmondom, hogy még adok egy pár uj eszimat, meg egy téli és egy nyári ünneplő gunyát.

Ennél szebb ajánlat már nem kell egy ilyen fiatal parasztfiúnak, de mégis csak rámondta:

— Ennyiér még inkább nem maradok itt.

— Hát mi a fészkesfenét akarnál még? — kiáltott rá a korcsmáros. — Talán csak nem

akarod, hogy annyi fizetésed legyen, mint legalább is, egy miniszternek?

— Világér se, világér se Fülöp bácsi. Nem akarom én, hogy többet fizessen, mind a menyit mögérdömlök, halom a zédős apám möghatta, hogy mennyiér szegődhetök el és én a mellü nem tágéthatok.

A korcsmáros, aki azt hitte, hogy egy-két forint talán a különbözet, amit szívesen megadott volna, erre azt felelte neki:

— Én nem kértem. mennyi fizetésre számít az apád, hanem adok még öt forintot. Ha ennyiért akarsz, maradhatsz, ha nem, akkor Isten áldjon meg, én többet nem adhatok.

— Mast én is mögmondom a mondókámat Fülöp bácsi, ugy, a mind éd's apám möghatta. Hát, ha akari, ha nem, szógálatba állok 30 pöngőér, egy pár csizmaér, mög egy őtőzet ruhaér, mer a mit maga ígért, az nagyon sok.

Fülöp bácsi csak nézte a balga fiut, aki szóról-szóra apja szavai szerint cselekedett és, mintegy szánakozva, azt mondta neki:

— Kari, mától fogva szolgám vagy.

*

Megjött a tél. Károly megkapta karácsonyra a téli gunyát, de még mindig olyan ostoba volt, mint ősszel, mikor szolgálatba lépett.

Megtörtént, hogy a karácsony és ujév közti napokban, mikor én is Bodrogon töltöttem a vakációt, óriási hóihar dühöngött azon a vidéken ugy, hogy a kocsiközlekedés is megakadt és csakis gyalogszerrel lehetett a szomszéd

faluba jutni annak, akinek valami dolga akadt ott. Fülöp bácsi ebben a csunya időben póstára akart tenni egy sürgős levelet. Minthogy pedig Bodrogon nem volt póstahivatal, a másfél órányira levő Hetesre kellett küldeni a levelet, honnét pont délben szokott indulni a postakocsis Kaposvárra a járottabb póstauton.

De kit küldjön el ilyen időben, vagy ki merészkedik ilyenkor gyalog utnak indulni.

A sok henyélő parasztleány között akadt egy, aki szép szóért és jó áldomásért hajlandó lett volna ezt az utat megtenni. Hanem akadt egy konkurense — a Kari, aki semmiért sem akart belenyugodni abba, hogy más vigye a levelet, még hozzá pénzért, mikor itt van ő, akinek ugyis elég bért fizet.

Mit tehetett tehát Fülöp bácsi mást, mint Karit küldte el a nagy utra, mert sokat nem lehetett időzni; lévén ugyanis már 9 óra. A leányt pedig, aki előbb vállalkozott erre, hazaküldte.

Hanem most kissé több esze volt Karinak, mint máskor, mert még a vendégszobában pipára gyújtott és így nem kellett neki se előre, se hátra fordulni.

A falun végig egész komótosan mehetett, mert el volt lapátolva már a hó és a szél sem fújt többé, hanem, amint kiért a faluból a csoknyai erdőszélre, átkellett neki gázolni néhány hóbuczkát és sokszor derékig merült a hóba, de azért csak türte, amig birta.

Most jött még a java ut, a csombárdi horog, hol házmagasságnyira hordta össze szél uram a havat. Ennek a nagy hótömegnek is nekiment egypárszor, de ahányszor keresztül akart törni rajt, annyszor esett vissza. Jó ideig próbálkozott ezt az akadályt legyőzni, de sehogy sem sikerült neki. Mikor pedig látta, hogy hiábavaló minden erőlködése, fogta magát és otthagya a hóhegyet, de nem ment haza, hanem visszatért a csoknyai erdőhöz és a sűrűben, ahol nem volt nagy hó, ment Csoknyába, hogy, ha Hetesen nem is, de legalább majd ott adja fel a levelet.

Oda is ért Csoknyába és póstára tette a levelet, melyet a helyett, hogy egyenesen Kaposba vihettek volna Hetesről, először Sárdra vittek Csoknyából. Csoknya sokkal közelebb van Bodroghoz, mint Hetes és így nagyon meg volt lepve Kari gazdája, hogy hamar visszatért; kérdezte is tőle mindjárt:

— Na, elment a levél?

— Igön emönt, de nem Hetésre vittem, halom Csoknyába.

Mikor ezt kellett Fülöp bácsinak hallania, vérvörös lett a méregtől és rákiáltott Karira:

— Te buta, számár kölyök! Hát miért nem vitted a levelet Hetesre, mikor én oda parancsoltam? Hisz ítélet napig sem ér Kaposba, pedig annak ma ott kellett volna lenni.

— Próbáta vóna csak Fülöp bácsi Hetésre vinni, maj emönt vóna a kedve. Iszön a csombárdi horogná akkora kübástyák vannak hóbu, mind egy nagy ház.

— Kőbástya hóból — kiáltott még mérgebben, de majdnem nevetve a korcsmáros. — Ki hallott már ilyet? Takarodj a házamból, hisz te nem vagy más, mint fából „Vas Karika.” Eredj Csoknyába!

És szegény Karinak kitették a szüret. Tovább mehetett világot próbálni.

*

Pár évre rá Kaposfüreden voltam rokonlátogatóban, honnét odaérkezésem napján délelőtt a harangozónak törvénybe kellett menni Kaposba. Hogy pedig a déli harangozás el ne legyen mulasztva, megkérte az öreg bírót, aki rokonaim szomszédságában lakott, engedné meg, hogy a harangozást az ő szolgája végezze, aki nagyon jól értett hozzá.

A bíró, akinek szintén a városba kellett menni, nagyon szívesen megengedte, sőt kötelességének tartotta, szolgáját erre a szent célra átengedni. Tehát kiadta neki délelőttre a munkát és meghagyta neki, hogy siessen végezni vele és akkor idején menjen harangozni.

Körülbelül féltizenkettőre járt az idő, mikor Füredre érkeztem jó éhesen, mindamellett rokonaim nem kínáltak meg semmivel sem, mert ők is várták a közelgő déli harangszót.

De biz azt hiába várták, mert csak egyre nem szólt, pedig egy órára járt már az idő.

Hanem az én gyomrom annál inkább korgott és — szerencsétlenségemre, faluhelyen előbb a harangozást szokás bevárni és azután enni.

Volt a nagybátyámnak egy Ármin nevű jogász fia, aki hallotta, mikor a bíró meghagyta szolgájának, hogy, ha elvégezte dolgát, menjen harangozni. Átnézett tehát a szomszédságba, ahol a szolga még javában el volt foglalva egy tábla luczerna kaszálásával.

— Kari! Hát miért nem harangozol már?
— kiáltott rá kemény hangon.

A Kari szóra én is figyelmes lettem, hisz ismertem valamikor egy Karit és hamar átugrottam a szomszéd udvarra, hova éppen akkor érkeztem, mikor a munkájában megzavart szolga megfordult és azt válaszolta:

— A bíró ur möghatta neköm tekéntetős ur, hogy előbb végezzem el a dógomat és csak azután mönnyek harangozni. Hát én szót akarok foganni a falu eső embörének és mögmutatom, hogy addig nem lössz dél, még én ezt a tábla luczernát le nem kaszálom.

Jól megnéztem most az ismerős hangon beszélő szolgát és felismertem benne Vas Karit, aki kőbástyát látott hóból és, akire rámondta a Fülöp korcsmáros:

— Fából „Vas Karika.”

Elő szerelmem.

NEMRÉGIBEN végignéztam egy műkedvelő előadást, ha jól tudom. „Parlagi Jancsit.” Előadás közben egy kis történet jutott eszembe, melyet legjobb lesz, ha úgy kezdek el, hogy szerelmes voltam egy szép szőke, ma már eladó kis leányba.

Nem is nagyon régen, éppen három évvel ezelőtt volt, mikor szívem érte kezdett dobogni. De hogy is ne dobbanna meg egy akkor 19 éves ifju szive, mikor előtte lát egy aranyhaju, kökényszemű, sugártermetű leányt, olyan szépet, hogy nálánál szebbet képzelni lehetetlen.

Mikor még deákocska voltam. képzeletben szemeim előtt láttam egy kökényszemű, szőkehaju teremtest, amilyenén kívül — megfogadtam — más szépséget szeretnem nem szabad.

És most megjelent előttem Ő, akit csak képzeletben ismertem.

Falun voltam akkor, mikor a leány a tanév végeztével hazajött a városból szüleihez. Az olvasóköriben láttam meg először, hova édesatyja elvezette a leányt egyik vasárnap délutánján.

Nem is vettem észre, mikor bejöttek, mert egy hatalmas lap, az Egyetértés óriási hasábjai között a napihírek olvasásában voltam elmélyedve.

Forditanom kellett éppen és amint feltekintettem — a szomszéd asztalnál megpillantottam azt, akinek képét deákkoromban szemem előtt láttam, akinek képe már akkor betöltötte lelkemet.

Előttem láttam ideálom elragadó megtestesülését.

Reá néztem. Ő szintén reám nézett, de nem bírtam fénylő kék szemeinek tüzét kiállni.

Pir futotta el arczomat és szívem, a szokottnál hevesebben kezdett dobogni, ami azt jelentette, hogy Ő az, akit szeretnem szabad és máris szeretek.

Kénytelen voltam a lap mögé bujni, ami spanyolfal gyanánt védett, hogy pirulásomat senki meg ne lássa. De nem tudtam zavaromat elpalástolni. Szívem mind hevesebben dobogott, úgy, hogy el kellett a termet hagynom és rohantam haza lakásomra, hol izgatottan a kanapéra dobtam magamat és egy új életről ábrándozva, elaludtam.

*

Megtaláltam, akit régóta kerestem. Meg is ismerkedtünk egymással. Mindennap házukhoz jártam és napról-napra jobban megszerettem a leányt, ugyannyira, hogy, ha egy nap nem láttam, betegnek éreztem magamat.

Esténként házuk árnyas udvarán csevegéssel töltöttük az időt. Mindenről beszéltünk, csak a szerelemről, arról a szerelemről nem.

Nem mertem bevallani annak az angyali teremtésnek, hogy szeretem. Nem mertem kimondani azt az egy szót: „szeretlek.“

Hiába, a virágcsokrok, az emlékkönyv és a sok egyéb apróság nem tudták kifejezni azt, amit az az egy szó kifejezett volna az én számból: „szeretlek.“

Hej! Pedig mennyi alkalom lett volna szívemet kitárni előtte, de — nem tudom, mitől — féltem. Féltem, hogy olyan feleletet kaptam volna vallomásomra, ami elkeserített volna.

Igy tehát éltem a nagy bizonytalanságban még sokáig és csevegtünk, fecsegtünk mindenről, csak a szerelemről, arról a szerelemről nem volt soha szó.

*

Egyszer egy könyvet vettem kezembe, Herczeg Ferencz „A három testőr“ című három felvonásos bohózatát.

Soha sem szoktam szindarabokat olvasni, azonban ez egyszer kivételt tettem és elkezdtem olvasni.

A szindarab első felvonása nem volt nagyon érdekes, de a második, az már jobban érdekelt, mert egy szép szerelmes jelenet fordul elő benne, midőn Rátky lapszerkesztő szerelmet vall Lizának, Polacsek borkereskedő unokahugának.

Nem olvastam a könyvet tovább, csak a szerelni vallomásig, az ugynevezett „Szíriusz“ jelenetig, mert egy jó gondolatom támadt és pedig, össze fogom szedni falunk fiatalságát, műkedvelőket leszünt és előadjuk „A három testőrt.“

Én leszek Rátky lapszerkesztő, ideálomat pedig megtesszük Lizának és akkor szépen

szerelmet vallok neki a szinpadon, amit műkedvelésből teszek, de komolyan fogok gondolni. Ugy is tettem. Összehívtam a fiatalságot és közös akarattal elhatároztuk, hogy előadjuk „A három testőrt.”

A rendezéssel és szerepkiírással engem biztak meg, ami bizony kissé nagy munka volt, de tekintetbe véve, hogy a szereposztást is az én szakértelmemre bízák, a legnagyobb örömmel vállaltam el.

Hogy is ne, mikor annak adhattam Liza szerepét, akinek akartam.

Hozzáláttam tehát először is a szerepek kiírásához. Tizennyolcz, köztük több igen nagy szerepet kellett kiírnom. Nappal elfoglaltságom miatt nem értem rá, de azért az éjjelt nappallá téve, egy hét múlva készen voltam nagy munkámmal.

Most jött a szereposztás.

Megkapta mindenki azt a szerepet, a melyre legalkalmasabbnak találtam, csak még Liza szerepe volt nálam, amit neki, a szép szőkének szántam.

Átadtam neki. El is fogadta, de csak azzal a feltétellel, hogy előbb átolvassa és, ha nem tetszik neki, visszaadja.

Beleegyeztem azon hiszemben, hogy nem fogja visszautasítani.

De másnap már újra kezemben volt Liza szerepe. Visszaadta.

Vége volt tehát abbeli reményemnek, hogy ily uton szerelmet vallhassak annak, akit szívből szeretek.

Nem akartam felsülni, tehát folytattuk a szerepek betanulását. Előbb azonban kénytelen voltam néhány szerepet elcserélni és így Polacseknéből lett Liza, a szobaleányból Polacsekné és Lizából — sajnos — csak egyszerű szobaleány lett, akivel az egész előadás alatt szót sem kellett váltanom.

És ki ennek az oka?

Herczeg Ferencz, akire most is haragszom, miért nem írta ugy „A három testőrt,” hogy Rátky lapszerkesztő a szobaleánynak és nem Lizának vall szerelmet. De most késő, ezen már segíteni nem lehet.

*

Elmulott az előadás és mi ezután is csevegtünk tovább mindenről, csak a szerelemről nem.

Addig-addig csevegtünk, míg egyszer hivatásom elszólított tőle messze földre. A távolban feledni akartam, de nem tudtam, sőt még inkább szerettem mint előbb.

Egyszer aztán vettem magamnak annyi bátorságot, hogy írtam egy kis versikét egyik vidéki lapba, melyet egy szép levél kíséretében beküldtem a szőke angyalnak.

A vers így hangzott:

I . . . hoz.

Szőke haju, kékény szemű,
Piros arczu kis leány!
Van ám a föld kereksegen
Ilyen leány akárhány.

De közölük, kit szeretnék,
Az ég egyet teremtett.
Kíváncsi, ha vagy, hogy ki az?
Megmondom: — Hát tégedet.

*

Elértem azt, a mit régóta óhajtottam. Szerelmet vallottam, versben, a melyre olyan választ kaptam, amilyenre nem voltam elkészülve.

Őszintén mondva, az édes mamája irt egy levelet. Hogy mi volt abban irva, azt resteltem elmondani, elég az hozzá, hogy vége volt minden reményemnek.

Nem szerethet. No jól van.

De azért imádni fogom Őt lánголоán és örökre . . . . . azaz már nem, mert az idővel együtt a szerető sziv is változik . . . . . és ezt magamon tapasztalom.

— — — — —

*

A leány azóta mással cseveg mindenről és talán szerelemről is, én pedig nem vagyok többé az az ostoba szerelmes, aki voltam, mert már szerelmet merek vallani egymásután akárhány szép leánynak is — ha szőke, ha barna.

